КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫ
ТАЛАС ОБЛУСУ
ТАЛАС РАЙОНУ
ЧОҢ-АЛЫШ АЙЫЛДЫК АЙМАГЫНЫН АЙЫЛДЫК КЕҢЕШИ

КЫРГЫЗСКАЯ РЕСПУБЛИКА
ТАЛАССКАЯ ОБЛАСТЬ
ТАЛАССКИЙ РАЙОН
АЙЫЛНЫЙ КЕНЕШ
ЧОН-АЛЫШСКОГО АЙЫЛНОГО АЙМАКА

Чоң-Алыш айылдык кеңешинин IX-чакырылышынын кезексиз 16-сессиясынын токтому

2026-жылдын 12-майдын № 158 Манас айылы

"Жер участогунун максаттуу багытын которуу тууралуу"

Чоң - Алыш айыл аймагынын айылынын тургуну Кошалиева Орунай Асырановнага тийиштүү болгон Манас айылындагы Кутманалиев Сыйырбек көчөсүнүн № 79А дарегинде жайгашкан (6-04-10-1001-1163) жер тилкесин турак жай багытынан коммерциялык багытына которуу максатында (тез татым) жазылган арызын карап чыгып, Кыргыз Республикасынын Жер кодексинин 12-13-24 - беренелерин жетекчиликке алып, Эл депутаттарынын Чоң-Алыш айыл аймагынын айылдык Кеңешинин IX -чакырылышынын кезексиз 16-сессиясы **токтом кылат:**

1. Чоң-Алыш айыл аймагынын Манас айылынын тургуну Кошалиева Орунай Асырановнага тийиштүү болгон Манас айылындагы Кутманалиев Сыйырбек көчөсүнүн № 79А дарегинде жайгашкан (6-04-10-1001-1163) 1500,0 чарчы метр турак жай куруу багытындагы жер участогунун, 100,0 чарчы метр жер аянтын коммерциялык багытына которууга уруксат берилсин.

2. Курулуш жумуштары архитектура жана курулуш башкармасынан алынган юридикалык иш кагаздарынын жана бекитилген курулуш куруу документтеринин негизинде курулуштук нормаларды жана эрежелерди эске алуу менен жүргүзүлсүн.

3. Токтомдун аткарылышын көзөмөлдөө жагы Чоң-Алыш айыл өкмөтүнүн башчысы Н.Касымовго жүктөлсүн.

Торага **Т.Бешпеналиев**

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫ
ТАЛАС ОБЛУСУ
ТАЛАС РАЙОНУ
ЧОҢ-АЛЫШ АЙЫЛДЫК АЙМАГЫНЫН АЙЫЛДЫК КЕҢЕШИ

КЫРГЫЗСКАЯ РЕСПУБЛИКА
ТАЛАССКАЯ ОБЛАСТЬ
ТАЛАССКИЙ РАЙОН
АЙЫЛНЫЙ КЕНЕШ
ЧОН-АЛЫШСКОГО АЙЫЛНОГО АЙМАКА

Чоң-Алыш айылдык кеңешинин IX-чакырылышынын кезексиз 16-сессиясынын токтому

2026-жылдын 12-майдын № 159 Манас айылы

2026-2030-жылдарга Чоң-Алыш айылдык аймагынын калкты социалдык жактап коргоо программаларын бекитүү жөнүндө

"Жергиликтүү мамлекеттик администрация жана жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдары жөнүндө" Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 34-беренесин жетекчиликке алып, Эл депутаттарынын Чоң-Алыш айыл аймагынын айылдык Кеңешинин IX -чакырылышынын кезексиз 16-сессиясы **токтом кылат:**

1. 2026-2030-жылдарга Чоң-Алыш айылдык аймагынын калкты социалдык жактан коргоо программалары тиркемеге ылайык бекитилсин.
2. 2026-2030-жылдарга Чоң-Алыш айылдык аймагынын калкты социалдык жактан коргоо программаларын ишке ашырууну камсыздалсын;
   2026-2030-жылдарга Чоң-Алыш айылдык аймагынын калкты социалдык жактан коргоо программаны ишке ашыруунун жүрүшү жөнүндө айылдык кеңешке отчет берилсин.
3. Ушул токтом Чоң-Алыш айыл өкмөтүнүн расмий веб-сайтында жарыялансын.
4. Чоң-Алыш айыл кеңешинин жооптуу катчысы бул токтомду каттоого алсын жана токтомдун көчүрмөсү ченемдик укуктук актылар мамлекеттик реестрине киргизүү үчүн Кыргыз Республикасынын юстиция Министрлигинин Талас облустук башкармалыгына жөнөтүлсүн.
5. Ушул токтом Кыргыз Республикасынын ченемдик укуктук актыларынын Мамлекеттик реестрине киргизилген күндөн тартып күчүнө кирет.
6. Токтомдун аткарылышын көзөмөлдөө жагы билим берүү, саламаттыкты сактоо жана социалдык маселелери ММК коомчулук менен иш алып баруу жана депутаттык адеп, ишмердүүлүк боюнча туруктуу комиссиясына жүктөлсүн.

Төрага **Т.Бейшеналиев**

Бекитемин
Чоң-Алыш айылдык
кеңешинин төрагасы
_________ Т.Э.Бейшеналиев
«___» _________ 2026 ж.

2026-2030-жылдарга Чоң-Алыш айылдык аймагынын калкты социалдык жактан коргоо программасы

1. Программаны иштеп чыгуунун принциптери жана эрежелери

Калкты социалдык жактан коргоо боюнча сунушталып жаткан программа (мындан ары – Программа) социалдык тобокелдиктерден жабыр тарткан же турмуштук оор кырдаалда турган жарандарды колдоого багытталган чараларды өзүнө камтыйт.

Программа төмөнкү принциптердин негизинде иштелип чыгат:

- ✓ Социалдык коргоо маселелерин чечүү ЖӨБ органдарынын компетенциясынын чегинде жүзөгө ашырылат;
- ✓ Жергиликтүү жамааттын жана калктын өзгөчө аярлуу топтору Программаны иштеп чыгуунун жана ишке ашыруунун бардык этаптарына тартылат;
- ✓ Программаны пландоо жана ишке ашыруу баскычтарында ЖӨБ органдарынын ачыктыгы жана отчеттуулугу;
- ✓ Программанын чаралары жергиликтүү бюджеттин жана башка булактардын эсебинен каржыланат.

2. Жумушчу топтун курамы:

Чоң-Алыш айылдык аймагынын ЖӨБдүн аткаруучу органы Калкты социалдык жактан коргоо программасын иштеп чыгуу максатында айыл өкмөтүнүн башчысынын 2026-жылдын 12-майындагы №___ буйругу менен төмөнкү курамда жумушчу топ түзүлдү:

1. Мадраимова Айнаш- айылдык кеңештин депутаты;
2. Мамадалиева Паризат- айылдык кеңештин депутаты;
3. Чегебаева Гулзат- айылдык кеңештин депутаты;
4. Касмалиева Гулжан- айылдык кеңештин депутаты;
5. Кабылов Рысбек- айыл башчы;
6. Атантаев Доктурбек- аксакалдар кеңешинин төрагасы;
7. Дүйшеналиева Алмаш- социалдык маселелер боюнчабашкы адистин м,а;
8. Дыйканбаева Рахат- соц кызматкер;
9. Орозбаева Анара- соц кызматкер;
10. Кутманалиев Талантбек- соц кызматкер;
11. Жолдошбекова Салтанат- Б.Жанузаков атындагы орто мектептин социалдык мугалими;
12. Айдарбекова Гулзат- А.Карыпкулов атындагы орто мектептин социалдык мугалими;
13. Дуйшекеева Зарина- А.Оторбаев атындагы орто мектептин социалдык мугалими;
14. Талантбек кызы Уулкелсин- Ш.Жумагулов атындагы орто мектептин социалдык мугалими;
15. Ботошева Акмарал-юридикалык маселелер жана мамлекеттик сатып алуулар боюнча кызматкер.

3. Статистикалык маалымат жана кырдаалдын сүреттөмөсү

№	Калктын категориялары	Саны

1	Кожолуктардын саны	430
2	Калктын саны	2150
3	Жаштар (18 жаштан 35 жашка чейинкилер)	
4	Эмгекке жарамдуу калктын саны	
5	Тышкы мигранттардын саны	74
6	Жөлөкпул алган үй-бүлөлөрдүн саны	47
7	Жарым-жартылай жетимдер	
8	Толук жетимдер	4
9	18 жашка чыга элек майыптыгы бар адамдар	48
10	18 жаштан ашкан майыптыгы бар адамдар	252
11	Мигранттардын балдары	157
12	Аярлуу топторго кирген үй-бүлөлөрдүн саны	2
Жумушчу топ социалдык жардамга муктаж деп аныктаган социалдык топтордун категориялары		
1	Кирешеси 4409 сомго чейин болгон, калктын аярлуу топторуна кирген үй-бүлөлөр	2
2	Аярлуу топторго кирген балдар	10
3	18 жашка чыга элек майыптыгы бар балдар	
4	18 жаштан ашкан майыптыгы бар адамдар	
5	Оор турмуштук кырдаалда жашаган үй-бүлөлөр	6

Чоң-Алыш айылдын аймагында "аярлуу топтордун" катарына аз камсыз болгон үй-бүлөлөр кирет. Аларда:

1) Өзүнүн турак жайы жок;
2) Туруктуу жумушу жана кирешеси жок;
3) Чарбасында бодо малы жана тооктору жок.

4. Максаттуу топтор жана алардын муктаждыктары

Социалдык кызматкер берген маалыматтын, ошондой эле жумушчу топтун мүчөлөрүнүн макулдашылган пикиринин негизинде 4 максаттуу топ аныкталды. Программа ушул төрт топту коргоого багытталат:

1) Айына кирешеси 1000 сомго чейин болгон аз камсыз болгон үй-бүлөлөр;
2) Калктын аярлуу топторуна кирген балдар;
3) Ден соолугунун мүмкүнчүлүгү чектелген, 18 жашка чыга элек балдар жана чоң адамдар;
4) Турмуштук оор кырдаалда турган үй-бүлөлөр.

1) **Аз камсыз болгон үй-бүлөлөр.**
2) Айылдык аймакта жогоруда көрсөтүлгөн критерийлерге 430 үй-бүлө туура келет жана төмөндөгү таблицада бул үй-бүлөлөрдүн кирешелери көрсөтүлгөн:
3)

№	Кирешелердин градациясы	Үй-бүлөлөрдүн саны
	1000 сомго чейин	63
	2910 сомго чейин	166
	4409 сомго чейин	157

4) 430 үй-бүлөнүн ичинен 47 гана үй-бүлө, 185 балага 1200 сомдон жөлөкпул алышат.
5) Аз камсыз болгон 430 үй-бүлөнүн ичинен өтө жакыр үй-бүлөлөрдүн категориясына 100 үй-бүлө кирет. Ушул тапта бул үй-бүлөлөр жакырчылыктан чыгууга аракеттенип жатышат: 6 үй - бүлө саан уй сатып алышты жана сүт сатуудан түшкөн кирешеге мал алышууда, ошону менен чарбада малдын санын көбөйтүп, өз үй-

бүлөлөрүн камсыз кылып жатышат. Ал эми 22 үй-бүлө тигүү машинкаларын сатып алып, буйрутма менен иштеп жатышат. Бүгүнкү күндө 2 үй-бүлөнүн кирешеси айына орточо 25-30 миң сомду түзүп калды.

6) Белгилей кетсек, социалдык курамы боюнча калган 208 үй-бүлө да ар түрдүү, алардын арасында көп балалуу үй-бүлөлөр, майыптыгы бар адам жашаган үй-бүлөлөр жана турмуштук оор кырдаалда турган үй-бүлөлөр, жалгыз бой (багар когору жоктор) бар:

   1. Көп балалуу үй-бүлөлөр – 43, алардын ичинен өтө жакыр үй-бүлөлөр – 8, аларда 4 жана андан көп баласы бар, жалпысынан 42 бала ушундай шартта жашайт.

   2. Майыптыгы бар адам жашаган үй-бүлөлөрдүн саны – 25.

   3. Турмуштук оор кырдаалда турган 6 үй-бүлө бар, мындай үй-бүлөлөрдө жалпысынан 18 бала жашайт.

   Программаны даярдоо процессинде ушул социалдык топтордун төмөнкүдөй муктаждыктары аныкталды:

- Жумуш орундары менен камсыз кылууга муктаж
- Азык-түлүккө муктаж
- Кыш мезгилине отун менен камсыз кылууга муктаж
- Үй куруу үчүн жер участокторуна муктаж
- Ичүүчү сууну үзгүлтүксүз алып турганга муктаж
-

2) Майыптыгы бар адамдар: балдар жана чоңдор.

Айыл аймагында майыптыгы бар чоң адамдар 300 жана 18 жашка чыга элек 48 балдар жашайт. Ден соолугунун мүмкүнчүлүгү чектелген 48 баланын 34тү гана мектепке барат, алардын ичинен 11и – кыздар. Үйдө 6 бала окуй албайт (ПМКнын чечими менен), анын ичинен бирөө кыз. Бир баладан башка бардык майып балдардын ата-энеси бар. Бала майыптыгы боюнча жөлөкпул жана пенсия алат, ар дайым көзөмөлдө турат жана эч нерсеге муктаж эмес.

Бойго жеткен калктын арасында жалпысынан майыптыгы бар 300 адам бар, алардын курамы төмөнкүдөй:

Чоң адамдардын арасында 4 адам төшөктө жаткан оорулуулар. Алардын ичинен бирөө – аял. Төшөктөн тура албаган оорулууларды туугандары багат. 2-3-топторгон кирген майыптардын 80 пайызга жакыны дыйканчылык менен алектенишет. Белгилей кетсек, майыптыгы бар бардык адамдар мамлекеттен майыптыгы боюнча жөлөкпул алышат. 18 жашка чыга элек 1-топтогу майыптар 8 000 сомдон, 2-топтогу майыптар 6 600 сомдон, 3-топтогу майыптар 5 400 сомдон алышат.

Жыл сайын ЖӨБ органдары Майыптар күнүнө карата майыптыгы бар адамдарга көңүл буруп турат.Ошондой райондук мамлекеттик администрация жана өкүлчүлүк тарабынан майрам күндөрү майып балдарга да көңүл буруп, жаңы жылга, 1-июнга жана 3-декабрга карата уюштурулган иш-чараларга балдарды чакырып, белек таратып, концерттик программа уюштурулат.

Программаны даярдоо процессинде ушул социалдык топтордун төмөнкүдөй муктаждыктары аныкталды:

1) 1 бала майыптардын арабасына муктаж;
2) Дары-дармектерге муктаж, себеби өз кирешеси тартыш;
3) Курорттук дарылоого муктаждык бар;
4) Медициналык кызмат көрсөтүүлөргө муктаждык бар;
5) Жумуш табуу үчүн кайсы бир кесипти үйрөнүүгө муктаждык бар;

6) Жумуш орундарын түзүүгө жана камсыз кылууга муктаждык бар;
7) Азык-түлүккө жана кийим-кечеге муктаждык бар.

3) Турмуштук оор кырдаалда турган үй-бүлөлөр

Айылдык аймакта өтө жакыр шартта жашап, турмуштук оор кырдаалда турган 6 үй-бүлө бар, алардын жалпысынан 18 баласы бар.

Бул категорияга киргендер:

1. Азык-түлүккө жана кийим-кечеге муктаж
2. Киреше алып келүүчү ишке үйрөнүүгө муктаж

5. Максаттуу топтордун өкүлдөрүн колдоо чаралары

5.1 Аз камсыз болгон үй-бүлөлөрдү кыш мезгилинде көмүр менен камсыздоо

2025-жылы 30 жакыр үй-бүлөгө жардам көрсөтүлүп, ар бирине 500 кг көмүр сатып берилет. Бул үй-бүлөлөрдө 1 адамдын айлык кирешеси 2910 сом болуп жатат. Чыгымдар төмөнкүдөй болот: 30 үй-бүлө * 500 кг көмүр * 8750 сом = 140 000 сом.

2025-жылы өтө оор абалда турган жана жардамга муктаж болгон 30 үй-бүлөгө 500 кг көмүр түрүндө жардам берүү пландалууда.

5.2. Ишке орноштуруу борборунда жумушка орношуу үчүн адистикке ээ болууга жана ишкердикти өнүктүрүүгө окутуу

Калктын аярлуу топторуна киргендер, анын ичинде аялдар жана жаштар үчүн Иш менен камсыз кылуу борборунда төмөнкү адистиктер боюнча окутуу уюштурулат: чач тарач, маникюр, электрик, газ-электр ширетүүчү. Окутуу акысыз негизде болот.

Жыл сайын окутууга 20дан адамды жиберип туруу пландалууда.

Окутуу 2026-жылдын апрелинен баштап уюштурулат.

Курстарга 3-топтогу майыптыгы бар адамдарды тартуу пландалып жатат.

5.3. Улгайган адамдарга жана ден соолугунун мүмкүнчүлүгү чектелген адамдарга азык-түлүк менен жардам берүү.

5.3.1. Майыптар күнүндө 1-2-топтогу майыптыгы бар, жардамга муктаж 48 балага жана 152 чоң кишиге 700 сомго чейин азык-түлүк салынган баштыктар таратылат. Бюджети: 200 адам * 700 сом = 140 000 сом. 2026-жылы 140 000 сомго 200 адамга жардам көрсөтүлөт.

5.3.2. Карылар күнүнө карата 300 адамга түшкү тамак жана белек түрүндө жалпы суммасы 100 000 сомго колдоо көрсөтүлөт (1 адамга 300 сомго чейин).

5.3.3. Балдарды коргоо күнүнө карата майыптыгы бар 45 балага жана өтө жакыр үй-бүлөдө өсүп жаткан жана турмуштук оор кырдаалга кабылган 17 балага 400 сомго чейин белек түрүндө колдоо көрсөтүлөт. Белектердин жалпы суммасы 24 800 сом болот.

5.3.4. Аз камсыз болгон жарандардын кайрылуулары боюнча жардам көрсөтүү үчүн 100 миң сом өлчөмүндө каражат бөлүнүп турат.

5.3.5. Үй-бүлөлүк зомбулуктун алдын алуу боюнча иш-чараларга жыл сайын 40 миң сомдон бөлүнөт.

Жардам көрсөтүү үчүн каражат жергиликтүү бюджеттен бөлүнөт.

6. Калкты социалдык жактан коргоо программасынын бюджети

№	Иш-чаралардын аталышы	Программанын бюджети: жылдар боюнча чыгымдар		
		2024	2025	2026
1.	Карылар күнүнө карата 300 адамга түшкү тамак жана белек түрүндө жалпы суммасы 100 000 сомго колдоо көрсөтүлөт (1 адамга 300 сомго чейин).	300 000	300 000	100 000
2.	Майыптар күнүндө 1-2-топтогу майыптыгы бар, жардамга муктаж 48 балага жана 152 чоң кишиге 700 сомго чейин азык-түлүк салынган баштыктар таратылат. Бюджети: 200 адам * 700 сом = 140 000 сом. 2026-жылы 140 000 сомго 200 адамга жардам көрсөтүлөт.	140 000	140 000	140 000
3.	Аз камсыз болгондорго кайрылуулар боюнча жардам көрсөтүлөт	100,0	100,0	100,0
4.	Үй-бүлөлүк зомбулуктун алдын алуу боюнча иш-чаралар	40,0	40,0	40,0
Баары		600 миң сом	600миңсом	600 миң сом

7. Программаны ишке ашырууга мониторинг жана баалоо жүргүзүү.

Программада көрсөтүлгөн бардык чаралардын аткарылышына мониторинг жана баалоо жүргүзүлөт. Бул үчүн жумушчу топтун мүчөлөрүнүн, ошондой эле кызмат көрсөтүүлөрдү колдонуучулардын катышуусу менен Биргелешкен мониторинг жана баалоо тобу (БМжБТ) түзүлөт. БМжБ тобунун курамы жергиликтүү кеңештин чечими менен бекитилет.

БМжБ тобу мониторинг жана баалоо жүргүзүү методикасын өз алдынча иштеп чыгат. Методиканын негизинде квартал сайын мониторинг боюнча иш-чаралар жүргүзүлүп, маалымат айыл өкмөтүнө жана жергиликтүү кеңешке берилет.

Ар жылдык мониторинг жана баалоо боюнча маалымат айыл өкмөтүнүн маалымат тактасына жарыяланып турат.

Мониторингдин негизги көрсөткүчтөрү:

1) Чаралар боюнча жыйынтыктарга жетишүүнүн сандык көрсөткүчтөрү:

- жыл сайын 500 кг кем эмес көлөмдө көмүр алган үй-бүлөлөрдүн саны.
- калктын аярлуу топторунун ичинен ишкерлик боюнча билим алган жарандардын саны.
- азык-түлүк баштыктарын жана белектерди алган жарандардын саны.

2) Программаны аткарууга бөлүнгөн каражаттарды чогултуу, бөлүштүрүү жана өздөштүрүү.

БМжБ тобунун ишинин жыйынтыгынын негизинде айыл өкмөтүнүн башчысы калкты социалдык жактан коргоо программасынын аткарылышы жөнүндө жыл сайын жергиликтүү кеңешке отчет берип турат.

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫ
ТАЛАС ОБЛУСУ
ТАЛАС РАЙОНУ
ЧОҢ-АЛЫШ АЙЫЛДЫК
АЙМАГЫНЫН АЙЫЛДЫК
КЕҢЕШИ

КЫРГЫЗСКАЯ РЕСПУБЛИКА
ТАЛАССКАЯ ОБЛАСТЬ
ТАЛАССКИЙ РАЙОН
АЙЫЛНЫЙ КЕНЕШ
ЧОН-АЛЫШСКОГО
АЙЫЛНОГО АЙМАКА

Чоң-Алыш айылдык кеңешинин IX-чакырылышынын кезексиз 16-сессиясынын токтому

2026-жылдын 12-майдын № 160 Манас айылы

Чоң-Алыш муниципалдык ишканасына субцидия берүү жөнүндө

Кыргыз Республикасынын Бюджеттик кодексинин 22-беренесине ылайык, Эл депутаттарынын Чоң-Алыш айыл аймагынын айылдык Кеңешинин IX -чакырылышынын кезексиз 16-сессиясы **токтом кылат:**

1. Чоң-Алыш муниципалдык ишканасына аз камсыз үй-бүлөлөргө жардам көрсөтүү, айылдагы негизги трасса чоң жол боюндагы, мекеме-уюмдардын, айылдардын ички көчөлөрүндөгү жана субботник учурундагы таштандыларды чыгаруу, таштанды таштоочу жайдын тегерегин түртүп тазалоо, жайыт жолдорду оңдоо, арык ичтерин тазалап-казуу, өзгөчө кырдаалдар учурундагы айыл өкмөтүнүн зарыл иш чараларын аткарууга айыл өкмөтүнүн эркин каражатынан 300000(үч жүз) сом субцидия бөлүнүп берилсин.

2. Аталган токтом менен иш алып баруу жагы айыл өкмөтүнүн башчысы Н. Касымовко жүктөлсүн.

3. Токтомдун аткарылышын көзөмөлдөө жагы билим берүү, саламаттыкты сактоо жана социалдык маселелери ММК коомчулук менен иш алып баруу жана депутаттык адеп, ишмердүүлүк боюнча туруктуу комиссиясына жүктөлсүн.

Торага **Т.Бекшеналиев**

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫ **ТАЛАС ОБЛУСУ** **ТАЛАС РАЙОНУ** **ЧОҢ-АЛЫШ АЙЫЛДЫК АЙМАГЫНЫН АЙЫЛДЫК КЕҢЕШИ**	**КЫРГЫЗСКАЯ РЕСПУБЛИКА** **ТАЛАССКАЯ ОБЛАСТЬ** **ТАЛАССКИЙ РАЙОН** **АЙЫЛНЫЙ КЕНЕШ** **ЧОН-АЛЫШСКОГО** **АЙЫЛНОГО АЙМАКА**

Чоң-Алыш айылдык кеңешинин IX-чакырылышынын кезексиз 16-сессиясынын токтому

2026-жылдын 12-майдын № 161 — Манас айылы

Жайыттарды пайдалануунун 2026-2030-жылдарга карата планын бекитүү жөнүндө

Кыргыз Республикасынын Жер кодексинин 21-беренесине ылайык, "Жергиликтүү мамлекеттик администрация жана жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдары жөнүндө" Кыргы Республикасынын Мыйзамынын 34,39-беренелерин жетекчиликке алып, ошондой эле жерди пайдалануу, архитектура, курулуш унаа жолдор, мал чарбачылык, муниципалдык менчик, мыйзамды сактоо, укук тартиби боюнча туруктуу комиссиянын корутундуларын угуп жана талкуулап чыгып, Эл депутаттарынын Чоң-Алыш айыл аймагынын айылдык Кеңешинин IX -чакырылышынын кезектүү 15-сессиясы **токтом кылат:**

1. Жайыттарды пайдалануунун 2026-2030-жылларга карата планы тиркемеге ылайык бекитилсин.
2. Ушул токтом Чон-Алыш айыл өкмөтүнүн расмий веб-сайтында жарыялансын.
3. Чоң-Алыш айыл кеңешинин жооптуу катчысы бул токтомду каттоого алсын жана токтомдун көчүрмөсү ченемдик укуктук актылар мамлекеттик реестрине киргизүү үчүн Кыргыз Республикасынын юстиция Министрлигинин Талас облустук башкармалыгына жөнөтүлсүн.
4. Ушул токтом Кыргыз Республикасынын ченемдик укуктук актыларынын Мамлекеттик реестрине киргизилген күндөн тартып күчүнө кирет.
5. Токтомдун аткарылышын көзөмөлдөө жагы жерди пайдалануу, архитектура, курулуш унаа жолдор, мал чарбачылыгы, муниципалдык менчик, мыйзамды сактоо, укук тартиби боюнча туруктуу комиссиясына жүктөлсүн.

Торага — **Т. Бешеналиев**

Тиркеме
Чон-Алыш айылдык кеңешинин
2026-жылдын 12-майдын №161
токтому менен бекитилди

Жайыттарды башкаруу жана пайдаланунун 2026-2030-жылдарга карата планы

1-глава. Жалпы жоболор

1. Ушул Нускама Кыргыз Республикасынын "Жайыттар жөнүндө" Мыйзамынын негизинде иштелип чыкты жана Жайыттарды башкаруу жана пайдалануу боюнча планын жана жайыттарды пайдалануунун ар жылдык планын (мындан ары- Пландар) карап чыгуунун жана баа берүүнүн тартибин аныктайт.

2. Пландар, жергиликтүү өз алдынча башкаруунун аткаруучу органы- айыл өкмөтү тарабынан иштелип чыгат.

3. Жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдары Пландарды иштеп чыгууда Кыргыз Республикасынын "Жайыттар жөнүндө" Мыйзамын жана башка Кыргыз Республикасынын ченемдик укуктук актыларын жетекчиликке алат.

4. Кыргыз Республикасынын "Жайыттар жөнүндө" Мыйзамына ылайык Кыргыз Республикасынын Суу ресурстары, айыл чарба жана кайра иштетүү өнөр жайы министрлиги жайыт жерлерди пайдалануу маселелерин жөнгө салуу боюнча саясатты жүргүзүүчү ыйгарым укуктуу мамлекеттик орган болуп эсептелет, ал эми жайыт башкаруу жана пайдалануу жаатында мамлекеттик саясатты иштеп чыгуу жана жүзөгө ашыруу боюнча функцияларды аткаруучу атайын ыйгарым укуктуу мамлекеттик орган Асыл тукум мал чарба, жайыт жана тоют департаменти саналат, ал Пландардын колдонулушуна мониторинг жана жайыттардын пайдаланылышына көзөмөл жүргүзөт.

5. Кыргыз Республикасынын Суу ресурстары, айыл чарба жана кайра иштетүү өнөр жайы министрлиги (мындан ары - Министрлик) райондук маанидеги жерлерде райондук агрардык өнүктүрүү- түзүмдүк бөлүмдөрү бар, алар Министр тарабынан берилген өздөрүнүн ыйгарым укуктарынын чегинде Министрликтин саясатын жеринде ишке ашырат жана иш-аракеттерди жүзөгө ашырат.

2-глава. Пландарды карап чыгуу жана баа берүү тартиби

6. Айыл өкмөтүнүн башчысы жергиликтүү жамааттын жыйыны (чогулушу) менен бир убакта Пландарды иштеп чыккандан кийин баалоо жөнүндө корутунду алуу үчүн коштоочу кат менен райондук агрардык өнүктүрүү башкармалыгынын кароосуна берет.

Райондук агрардык өнүктүрүү башкармалыгы берилген Пландарды үч жумушчу күндүн ичинде карайт. Эгерде кемчиликтер аныкталса, айыл өкмөтүнө кемчиликтерди четтетүү жана Пландарды кайрадан иштеп чыгуу үчүн эки жумушчу күн берилет. Пландарды кароонун максималдуу мөөнөтү беш жумушчу күндү түзөт, ага кабыл алуу, изилдөө, кароо, кемчиликтерди жоюу, кайра иштеп чыгуу жана баалоо корутундусун берүү кирет.

Жайыттарды башкаруу жана пайдалануу чөйрөсүндөгү мамлекеттик саясатты ишке ашыруучу атайын ыйгарым укуктуу мамлекеттик орган катары жогорудагы көрсөтүлгөн мөөнөттөрдүн чегинде, өзүнүн кароосу боюнча Пландардын кайсынысы болбосун текшерүүгө жана өзүнүн сын-пикирлерин жана сунуштарын берүүгө укуктуу.

Райондук агрардык өнүктүрүү башкармасы, жайыттарды башкаруу жана пайдалануу чөйрөсүндөгү мамлекеттик саясатты ишке ашыруучу атайын ыйгарым укуктуу мамлекеттик органга жылына бир жолу бекитилген жана бекитилбеген

Пландарды кароодо райондук агрардык өнүктүрүү башкармалыгынын адиси пландарды иштеп чыгууга жана мазмунуна талаптар коюлган Типтүү жобонун 3, 4 жана 5-бөлүмдөрүн жетекчиликке алат.

Баалоо Пландын ар бир бөлүмү боюнча төмөнкү 5 баллдык шкала боюнча берилет:

1 – бөлүм жок же баалоочу бул бөлүмдүн мазмунун баалоо үчүн жетиштүү маалыматка ээ эмес.

2 – бул бөлүмдүн мазмуну иштеп чыгуу боюнча минималдык талаптарына жооп бербейт же жооп берет.

3 – бул бөлүмдүн мазмуну канааттандырат же иштеп чыгуу боюнча минималдык талаптарына жооп берет, бирок олуттуу кемчиликтери бар.

4 – бул бөлүмдүн мазмунун жакшы деп баалоого болот, мазмунунда оңой эле четтетилүүчү майда кемчиликтер бар.

5 – Бул бөлүмдүн мазмунун мыкты деп баалоого болот, бөлүмдүн мазмунунда эч кандай кемчиликтер жок.

Эгерде Пландар боюнча орточо жыйынтыктоочу балл болсо, анда:

-3,5 баллдан аз болсо, анда Пландарда олуттуу кемчиликтер бар жана аларды жакшыртууну талап кылат деп эсептеш керек. Демек, мындай баа берүү менен Пландарды жергиликтүү кеңешке бекитүүгө жиберүүгө болбойт. Ал эми, бул План райондук агрардык өнүктүрүү башкармалыгында бекитүү жол-жобосунан өтпөгөн жана Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына туура келбеген План деп эсептелет.

- 3,5 же андан көп балл алган, эң көп дегенде 5 балл алган План, Кыргыз Республикасынын Мыйзамдарына жана Пландарды иштеп чыгуунун Типтүү жобосунун негизги талаптарына ылайык келген План болуп эсептелет жана жергиликтүү кеңештин бекитүүсүнө жиберүүгө мүмкүн.

Пландарды кароонун жыйынтыгы боюнча райондук агрардык өнүктүрүү башкармалыгы тарабынан Пландарды баалоо жөнүндө корутунду чыгарылып, райондук агрардык өнүктүрүү башкармалыгынын башчысынын колу коюлуп, ушул Нускамада берилген формада райондук агрардык өнүктүрүү башкармалыгынын мөөрү менен күбөлөндүрөт.

Корутундуну алгандан кийин айыл өкмөтү Пландарды тиешелүү айылдык аймактын жергиликтүү кеңешинин бекитүүсүнө киргизет.

Жайыттарды башкаруу жана пайдалануу боюнча планына баа берүү жөнүндө

КОРУТУНДУ

Жайыттарды башкаруу жана пайдалануу боюнча планын (мындан ары-План) берген айыл аймак тууралуу толук маалымат:

Облус	Район	Айылдык аймак	Мам.каттоо күбөлүгү серия, номер, күнү	ПЛАНДЫН №
Талас	Талас	Чоң-Алыш		

Айыл өкмөтүнүн аты жөнү	Чоң-Алыш
Байланыш маалымат (телефон, электрондук почта)	chon_alysh2024@mail.ru
Планды райондук агрардык өнүктүрүү башкармалыгына кароого берген күнү	

ПЛАНДЫН МАЗМУНУ

№		баа/балл	Эскертүү
1.	**Жалпы маалымат**		
1.1.	Айыл аймагы боюнча маалымат: географиялык орду, климаты, айылдары жана калкы	Талас районунун чыгыш-түндүк багыты	
2.2.	Жер ресурстары		
2.	**ЖАЙЫТ РЕСУРСТАРЫ, ИНФРАСТРУКТУРА ЖАНА АЛАРДЫН АБАЛЫ**		
2.1.	Жайыт участокторунун картасы		
2.2.	Жайыт ресурстарынын жалпы мүнөздөмөсү (аянты, түшүмдүүлүгү, сыйымдуулугу, абалы)	29557,9га	
2.3.	Жайыт инфраструктура объектилери жана алардын абалы	Ондоп түзөөтүүгө муктаж	
2.4.	Климаттын өзгөрүшүн эске алуу менен жайыттардын абалын баалоо анализи.		
3.	**МАЛДАРДЫН САНЫ, АЛАРДЫН ЖАЙЫТКА ЖАНА ДАЯРДАЛУУЧУ ТОЮТТАРГА БОЛГОН МУКТАЖДЫГЫ**		
3.1.	Быйылкы жылга шарттуу малдын башы	8398	
3.2.	5 жылга карата болжолдуу шарттуу малдын башы жана тоютка болгон муктаждык		
3.3.	Сезон боюнча жайыттардагы жана жайыттан башка дагы жер участокторундагы тоюттун көлөмү	622.га көп жылдык чөп	

3.4.	Даярдалуучу тоюттун көлөмү	**93300 тонн**	
3.5.	Тоют балансы		
4.	**5 ЖЫЛГА КАРАТА ЖАЙЫТТАРДЫ БАШКАРУУ ЖАНА ПАЙДАЛАНУУ, АЛАРДЫ ЖАКШЫРТУУ ЖАНА РЕАБИЛИТАЦИЯЛОО БОЮНЧА ОРТО МӨӨНӨТТҮҮ ПЛАНЫ**		
4.1.	Фокус топторду сурамжылоонун жыйынтыктарынын негизинде жайыт пайдалануучулардын муктаждыктарын баалоо анализи	Жайыт жолдорун жана көпүрөлөрдү мал суу ичүүчү капташтарды ондоп түзөөтүү	
4.2.	Жайыттардын абалына мониторинг жана баалоо жүргүзүү боюнча чаралары	Жайыт чөптөрүнүн уруктарын себүү ж.а жайыт жерлерин коруп эс алтуу	
4.3.	Жайыттарды пайдалануу планы	График боюнча иш алып баруу	
4.4.	Жайыттарды башка максаттарда башкаруу жана пайдалануу планы	Ижара келишимдерин өз убагында түзүү төлөмдөрдүү чогултуу	
4.5.	Айлана чөйрөнү коргоо боюнча иш-чаралары	Жайыт пайдалануучулары мн тушундуруу иштери жургузулуп өз убагында жайыттарды пайдалануу	
4.6.	Малдардын ден-соолугун коргоо боюнча чаралары	Вет.врачтар, малдын ден-соолугун коргоо комитети мн мезгилдуу иш-чараларды алпарууда	
4.7.	Инвестициялар жана иш-чаралар.		
1			

1	Демонтрациялык аянттарын түзүү	Чоң-Алыш АА	05.2026-11.2027
2	Тоют базасын жакшыртуу	Чоң-Алыш АА	04.2026-05.2029

Инфраструктураны жакшыртуу

3	Купкаларды капиталдык ремонттон өткөрүү	Чоң-Алыш АА	05.2026-09.2026
4	Көпүрө жолдорду калыбына келтирүү	Чоң-Алыш АА	05.2026-09.2029
5	Мал суу ичуучу капташтарды ондоп-түзөөтү	Чоң-Алыш аймагынын	05.2026-09.2029

		жакынкы жайыттарында	
6	Асыл-тукум мал чарбасын өнүктүүрү	Чоң-Алыш АА	2026-2027
7	Көчмө пунктуларын түзүү	Чоң-Алыш АА	2026
8	Жайыт пайдалануучулар менен иш алып баруу	Чоң-Алыш АА	05.2026-09.2028
4.8.	ЖБППнын аткарылышына мониторинг жана баалоо жүргүзүү боюнча чаралар		
	ЖАЙЫТТАРДЫ ПАЙДАЛАНУУНУН АР ЖЫЛДЫК ПЛАНЫ		
5	**ЖАЙЫТТАРДЫ ПАЙДАЛАНУУ ПЛАНЫ**		
5.1.	Айыл өкмөтүнүн иш аракеттеринин графиги	Жайыттардын пайдаланууу сезону жазгы-күзгүжайыттардын түшүмдүүлүгүн жогурулатуу	Иреттүү жайыт пайдалануу эрежелерин сактоо
5.2.	Жайытты пайдалануунун сезондору	Жаз,Күз,Кыш.	Жай
5.3.	2025-2029 Жайыттардын абалына мониторинг жа балоо жүргүзүү боюнча беш жылдык планы.		
	Орто жайыттар	Кара-Жылга	Жаз,күз
		Сөгөт	Жаз,күз
		Төшмашат	Жаз,күз
		Ак-Сай	Жаз,күз
		Үңкүр	Жаз,күз
		Беш-Булак	Жаз,күз
		Жоош	Жаз,күз
		Апаш	Жаз,күз
		Чырканак	Жаз,күз
	Алыскы жайыттар		
		Терс	жай
		Үч-Чат	жай
		Түз-Ашуу	жай
5.4.	2025-2029жылга карата шартуу мал башынын иш жүзүндөгү саны	8398	9000
5.5.	2025-2029-жылдарга карата жайыт которуу планы.		
	Орто жайыттар	Төшмашат	Жаз,Күз
		Ак-Сай	Жаз,Күз
		Кара-Жылга	Жаз,күз
		Сөгөт	Жаз,күз
		Үңкүр	Жаз,Күз
		Беш-Булак	Жаз,Күз
		Жоош	Жаз,Күз
		Апаш	Жаз,Күз
		Чырканак	Жаз,Күз
	Алыскы жайыттар		
		Терс	Жай

		Үч-Чат	Жай
		Түз-Ашуу	Жай
6	**ЖАЙЫТТТАРДЫ, ЖАЙЫТ ИНФРАСТРУКТУРАСЫН ЖАНА МАЛ ЧАРБАСЫН ӨНҮКТҮРҮҮ ЖАНА ЖАКШЫРТУУ БОЮНЧА ИШ АРАКЕТТЕРДИН ПЛАНЫ**		
6.1.	Жайыттарды, инфраструктурасын жана мал чарбасын өнүктүрүүнүн жана жакшыртуунун планы		
6.2.	Малдын ден соолугун коргоо тобунун иш-чаралары		
6.3.	Айыл өкмөтүнүн бюджети	36 360 000 сом	
6.4.	Жайыттарды мал жаюу жана башка максаттарда пайдалануу үчүн жыйымдар	224 000 сом 700 000сом Жалпы 924 000 сом	
6.5.	Жайыттарды пайдалануунун ар жылдык планынын аткарылышына мониторинг жана баа берүү	100%	
7	**ЖАЙЫТТЫ ПАЙДАЛАНУУ РЕЖИМИ ЖАНА БУЗУУЛАР ҮЧҮН ЖООПКЕРЧИЛИК**		
7.1.	Ички тартип эрежелери		
7.2.	Мал жаюу тартибин бузгандарга жоопкерчилик		

ЖАЙЫТТАРДЫ БАШКАРУУ ЖАНА ПАЙДАЛАНУУ БОЮНЧА ПЛАНЫ

2026-2030-ЖЫЛДАРГА КАРАТА (5 жылга чейин)

1. ЖАЛПЫ МААЛЫМАТ

1.1. Айыл аймак боюнча маалымат -географиялык орду, климаты, айылдары жана калкы

Чон-Алыш айыл аймагы Манас облусунун борбордук бөлүгүндө жайгашкан.

Чон-Алыш айыл аймагынын климаты негизинен континенталдуу климаттарга кирет. Июнь айындагы абанын орточо температурасы +32+37°С, август айында + 25+30°С. Эң суук күндөр январь айына туш келет - 22-27 °С тен – 25-30°С ке чейин. Өтө ысык аба ырайы июль айында күтүлөт.

Чон-Алыш айыл аймагында 3 айыл бар. Манас айылы айыл аймактын административдик борбору болуп саналат.

2025-жылдын 1-январына карата маалымат боюнча айыл аймактын калкынын саны 9635 адам, түтүндүн саны 1700.

Калктын кирешесинин негизги булагы мал чарбасы түзөт. Айыл аймактын калкынын % мал чарбасында эмгектенишет, ____% -жер иштетүүчүлөр жана ____% башка тармактарда эмгектенишет.

Калктын жана түтүндөрдүн саны тууралуу маалымат

1-таблица

№	Айылдын аталышы	20 -жылдын башына карата	
		Калктын саны (адам)	Түтүндүн саны
1	Манас	4 622	
2	Кара-Суу	3 635	
3	Чат-Базар	1 278	
4			
5			
	Бардыгы:		

1.2. Жер ресурстары

Айыл аймагындагы жайыт жерлерди кошкондо жер ресурстарынын жалпы аянты _ **75,993гектарды** түзөт, анын ичинен жайыт 29,557га.

Айыл аймакта узак мөөнөттүү пайдалануудагы участоктор бар, ошондой эле жайкы сезондо мал жаюу үчүн Мамлекеттик токой фондунун (МТФ) жайыттарын пайдаланышат. Айыл өкмөтү менен Токой чарбасын башкаруунун аймактык мамлекеттик органынын ортосундагы келишим №1 тиркемеде жана коңшу айыл аймактарынын___________айылдары.

Төмөнкү 2-таблицада айыл чарба жерлеринин категориялар боюнча аянты көрсөтүлгөн.

2-таблица

№ п/п	Айыл чарба жерлеринин түрлөрү	Айыл аймактын территориясында, га	Алардан башка, убактылуу пайдалануудагы, га			Баардыгы, га
			УМП	МТФ	Башкалардан	
1	Айдоо жерлер					
2	Көп жылдык өсүмдүктөр өстүрүлгөн жерлер					
3	Бак-дарактар-бадалдар өстүрүлгөн жерлер					

4	Жайыттар					
5	Башка жерлер					
	Жалпы:					

Жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарынын жетекчилери жана жоопту адамдары:

4-таблица

№	Аты-жөнү	Кызмат орду, Мекеме	Электрондук почта	Байланыш телефону
1	Бейшеналиев Т.Э.	Жергиликтүү кеңештин төрагасы		+996 502 200169
2	Касымов Н.М.	Айыл өкмөт башчысы		+996 705 052680
3	Байсалов У.М.	Малдардын ден соолугун коргоо тобунун башчысы		+996 706 280178
4	Аманжолов А. Рыскулов Ө.	Жайыт боюнча адис		+996 707 689568

1. ЖАЙЫТ РЕСУРСТАРЫ, ИНФРАСТРУКТУРА ЖАНА АЛАРДЫН АБАЛЫ

2.1 Жайыт участокторунун картасы

Карта №1

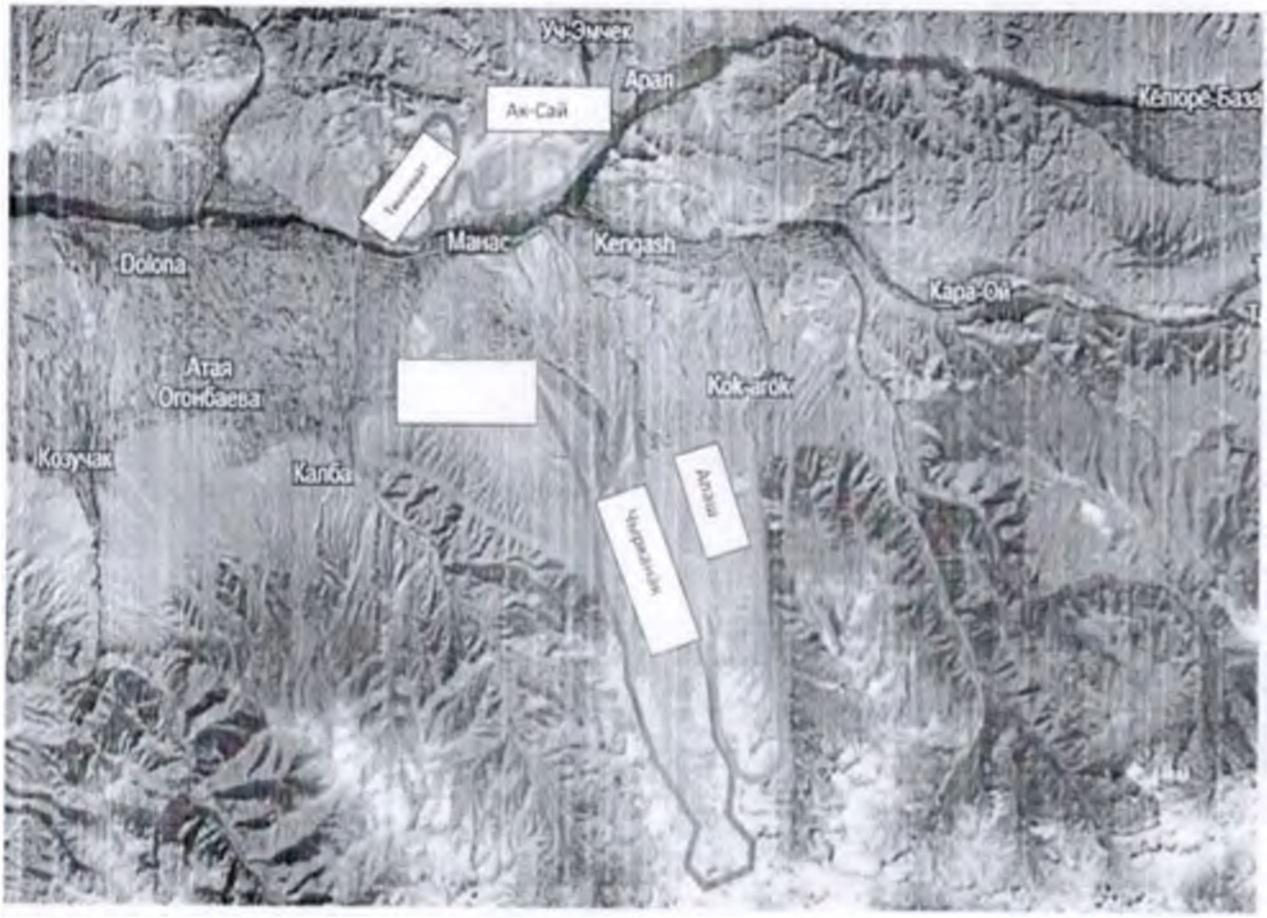

Жайыт участогунун инфраструктурасы

Карта №2

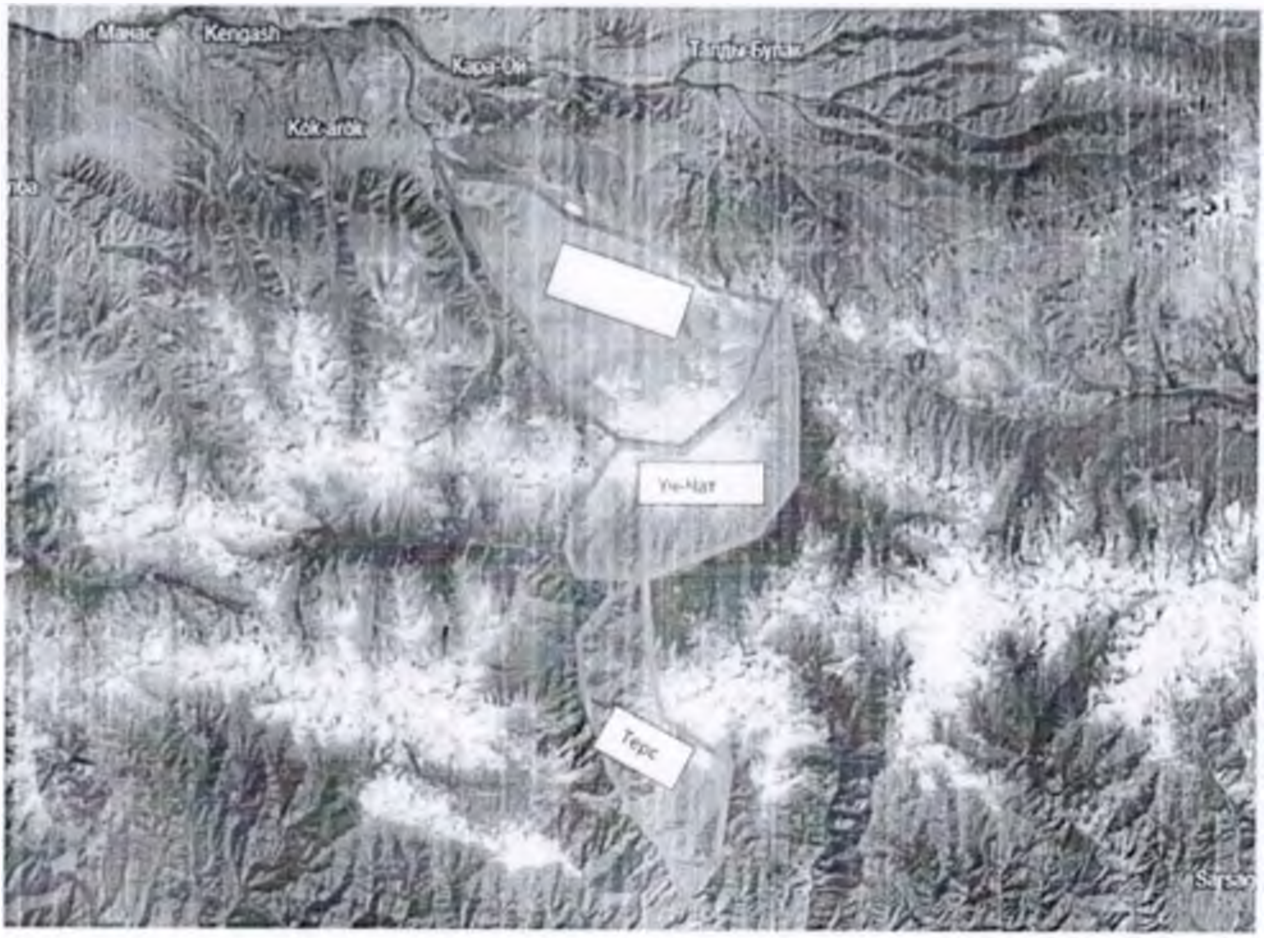

2.2 Жайыт ресурстарынын жалпы мүнөздомосү (аянты, түшүмдүүлүгү, сынымдуулугу, абалы)

Чон-Алыш айыл аймагынын учурдагы жамаатгык мал жаюу системасы 9 участокту же жайыттарды башкаруунун 3 зонасын (жайлоолор) камтыйт. Ошондой эле, түшүм жыйналып алынгандан кийин айдоо жерлерге, коп жылдык өсүмдүктөр өстүрүлгөн жерлерге мал жайылат. Ар бир жайлоолордо талаа жана шалбаалуу талаа жайыттары бар. Пайдалануу мезгили боюнча жайыттар жазгы-күзгү, жайкы, кышкы болуп бөлүнөт, бирок чындыгында жайыт мезгилдерге жараша жаз-жай, жаз-жай-кыш; жай; күз-кыш жана жыл бою пайдаланылат.

Чон-Алыш айыл аймагында колдонулбаган жайыттар бар (эгерде бар болсо) жок (участоктун аталышы жана эмнеге колдонулбайт /себебин түшүндүрүү, мисалы: отоо чөп баскан, ууланган, бадалдар өсүп кеткен, таштак, зоокалуу, тик, оор климаттуу жана башка).

Жайыт участокторунун мүнөздомөлөрү боюнча таблица

№5

№	Участоктун аталышы	Колдонуу сезону (Карта №1)	Жайыттарды[illegible] башкаруу	Жайыттар, га			Жалпы мал жайытуучу участок, га
				Жалпы аянты	Анын ичинен		
					Колдонулбаган	Колдонулган	

1	**Кара-Жылга**	**жаз,күз,кыш**	352			352
2	Сөгөт	жаз,күз,кыш	715			715
3	Төшмашат	жаз,күз,кыш	90			90
4	Ак-Сай	жаз,күз,кыш	2900			900
5	Үңкүр	жаз,күз,кыш	1540			540
6	Жоош	жаз,күз,кыш	815			815
7	Беш-Булак	жаз,күз,кыш	3188.3			2700
8	Чырканак	жаз,күз,кыш	5300			4300
9	Апаш	жаз,күз,кыш	2300			2300
Жалпы:			**12712**			**12712**
Алыскы баалу жайыттар						
7	Түз-Ашуу		7539			7539
8	Үч-Чат		3559			2559
9	Терс		1259.6			1259.6
Жалпы:			**11357.6**			**11357.6**
Жалпы:			**29557.9**			**29557.9**

Жайыттардын түшүмдүүлүгү, сыйымдуулугу жана алардын абалы

Жайыттардын түшүмдүүлүгү: жайкы 3460ц/га; жазгы-6201ц/га; кышкы-6800ц/га жана күзгү-6300ц/га. Түшүмдүүлүгү азыраак жайыт участоктору жыл бою пайдаланыла турчулар. Калктуу конуштарга жакын жайгашкан Кунгөй,Жоош,Беш-Булак,Чырканак,Кара-Булак,Сүттүү-Булак жана жыл бою пайдаланылуучу участокторду кошпогондо, жайыт аянтындагы малдын жүгү жайыт участокторунун сыйымдуулугуна туура келет.

Башкаруу планына ылайык, 05.2025-09.2029 жыл аралыгында жайыттардын абалына мониторинг жана баа берүү негизги жайыттын участоктору Кара-Жылга,Сөгөт,Төшмашат,Ак-Сай,Үңкүр,Чырканак,Апаш,Беш-Булак,Жоош участогунда, Үч-Чат,Түз-Ашуу жайлоосунда жүргүзүлдү.

Жайыттардын абалына мониторинг жана баалоонун жыйынтыктары боюнча мурдагы кургакчыл жылдардын жана малдын ашыкча жайылышынын таасири алдында. Күнгөй жайыт участогу женил деградацияланган орто. Калган участоктордун абалы жакшы. Баалоонун орточо баллы 3 түзөт. *(Толук маалымат менен Excel программасында тиркемеден таанышса болот)*

2.3 Жайыт инфраструктура объектилери жана алардын абалы

Айыл өкмөтү түзгөн жумушчу топ айыл аймактын жайыттарындагы инфраструктуранын абалына анализ жүргүздү. Айыл аймактын территориясында ветеринардык аптека, купка жана Беккари чуңкурчасы бар. Ушул объектилер жакшы абалда жана иштеп жатат. Айыл аймакта жайыттарга алып баруучу 79км жол бар. Анын

Инфраструктура

ичинен 30км начар абалда турат. 11 көпүрөлөрдөн 3 көпүрө кооптуу абалда турат. 10 мал суу ичүүчү жайлардын 7 ремонт же калыбына келтирүү талап кылынат.

(Толук маалымат тиркемеде көрсөтүлгөн)

2.4 Климаттын өзгөрүшүн эске алуу менен жайыттардын абалын баалоо анализи

Чон-Алыш айыл аймагында акыркы жылдары аба ырайынын өзгөрүүсү байкалууда: 2025-жыл кургакчыл болгон, жайы жаан-чачынсыз жогорку температурада болгон. Жайыттарда чөптөр күйүп, кээ бир булактар соолуп, мунун баары малдын продуктуулугуна терс таасирин тийгизген. 2024-жылы жаз-жай айларында жаан-чачындын көп жаашы жайыттардын өсүмдүктөрүнө жакшы таасирин тийгизген, бирок ошол эле учурда, малды жайкы жайыттарга өз убагында айдап чыгууда кыйынчылыктар болгон.Өзөндөн сел жүрүп транспорт каттоочу жолдор бузулуп, мал суу ичүүчү каптаигарды сел каптап жайыт пайдалануучуларга оорчулуктарды жаратты.

Өзгөчө кырдаалдар министрлигинин маалыматы боюнча айыл аймагында сел жүрүү коркунучу бар жайыт участкалары Чырканак,Ак-Сай,Беш-Булак,Төшмашат жер көчкү жүрүү коркунучу бар жерлер бар. Бул участкалардагы жайыттарды пайдалануу планын түзүүдө. Кыргызгидромет тарабынан иштелип чыккан аба ырайынын болжолдоолору жана Эрте кабарлоо системасынын маалыматтары колдонулат.

Климаттын өзгөрүшүнө ыңгайлаштыруу боюнча негизги жумуш:

- өзгөчө кырдаалдарды (сел, катуу суук жана жаан-чачындар, жер көчкүлөр, кургакчылык ж.б. дуушар болуучу территориялар) болжолдоо мониторингинин натыйжалары боюнча иш-чараларды пландаштыруу.
- жайыт пайдалануучуларга климаттын өзгөрүшүнүн жайыттарга жана малдын продуктуулугуна тийгизген таасирин түшүндүрүү;
- жайыттардын сыйымдуулугуна жараша мал жаюунун планын иштеп чыгуу менен, ага жылдын аба ырайы да таасир этет;
- деградацияланган участкаларга жайыттарды которуштуруп пайдалануу;
- жайыттарды эс алдыруу жана пайдалануу моонөтүн жөнгө салуу;
- инфраструктураны жакшыртуу, куруу жана реабилитациялоо (сарайлар, көп жылдык чөптөрдү себүү, жер семирткичтерди берүү, сугат жерлерин түзүү ж.б.);
- кышкы тоюттандыруу үчүн дагы, кургакчылык учурунда дагы тоюттун камсыздандыруу запастарын көбөйтүү;
- климаттын өзгөрүшүнө ыңгайлашкан жаныбарлардын тукумдук курамын жакшыртуу.

3. МАЛДАРДЫН САНЫ, АЛАРДЫН ЖАЙЫТКА ЖАНА ДАЯРДАЛУУЧУ ТОЮТТАРГА БОЛГОН МУКТАЖДЫГЫ

3.1. Быйылкы жылга шарттуу малдын башы

2025-жылдын 1-январына карата айыл аймакта эсептелип чыккан малдын башы 8398 түзгөн (6-таблица). Малдын бир нече түрү багылат, жана алардын ар бир түрүнө карата күн сайын жана ай сайын канча кургак зат керектелери эсептелген. Жергиликтүү фермерлердин көпчүлүгү негизинен сүт жана эт өндүрүү үчүн бодо мал кармайт. Сүт базарда жана сүт жыйноочуларга сатылат. Жылкыны кымыз өндүрүү жана айыл чарба жумуштарын аткаруу үчүн багышат.

2026-жылга карата малдын башы жана түрүнө жараша тоюттун керектелиши

6-таблица

Тоюттарга негизги муктаждык 1 ШМБ =300 кг (________ А/А 1 үй = 1,13 ШМБ, жылкы = 1,3 ШМБ)						
№	Малдардын түрү	Саны	Коэффиц иент*	ШМБ эквиваленти	Суткалык керектөө, кг	Кургак затка муктаждык,
		C	D	E=C*D	F	G=E*F
1	Ири мүйүздүү мал	1 018	1,00	1 018	7,5	7 635
2	Торпоктор (1 жашка чейин)		0,7	0	7,5	0
3	Кой-эчкилер	22 508	0,2	4 502	7,5	33 762
4	Жылкылар	1 772	1,0	1 772	7,5	13 290
5	Тайлар (1 жашка чейин)		0,7	0	7,5	0
Бардыгы:		25 298		7 292	7,5	54 687
Кургак заттын жылдык керектелиши						19960 755

***Коэффициент** – Малдардын тирүүлөй салмагын аныктоо боюнча ыкмасынын жыйынтыктарынан алынган (2-тиркемени караңыз).*

3.2. 5 жылга карата болжолдуу шарттуу малдын башы жана тоютка болгон муктаждык

2026-2030-жылдарга малдын ар кандай түрлөрү боюнча өсүү темпинин негизинде айыл чарба малынын санынын өсүү болжолуна талдоо көрсөткөндөй, орточо жылдык өсүш 05% түзөт, 2025-жылга карата ШМБ 8938 башты түзөт жана 19960 755 тонна кургак зат талап кылынат.

7-таблица

№	Малдардын түрү	Орточо жылдык өсүш +/-	Малдын түрү боюнча малдын шарттуу башынын орточо жылдык өсүшү тууралуу маалымат			
		%	2025-ж	2026-ж	2027-ж	2028-ж
			C=(G*K%)+G	D=(C*K%)+C	E=(D*K%)+D	F=(E*K%)+E
1	Ири мүйүздүү мал	1018		0	0	0
2	Торпоктор (1 жашка чейин)			0	0	0
3	Кой-эчкилер	22508		0	0	0
4	Жылкылар	1772		0	0	0
5	Тайлар (1 жашка чейин)			0	0	0
Баардыгы ШМБ		7291.6	0	0	0	0
ШМБ кургак затка болгон муктаждыгы жылдар боюнча			0	0	0	0

3.3. Сезон боюнча жайыттардагы жана жайыттан башка дагы жер участокторундагы тоюттун көлөмү

8-таблица

Сезон	Жалпы аянты, га	Жайыттар			Жайыттардан башка жерлер			КЗ баардык дүн түшүмү, кг	Коэффициентти эске алуу менен керектелген КЗ, кг 50-60%
		Аянты	Түшүмдүүлүгү*КЗ кг/га	КЗ дүн түшүмү, кг	Аянты	Түшүмдүүлүгү*КЗ кг/га	КЗ дүн түшүмү, кг		
Жазгы	4 206	880	######				0	0	0
Жайкы	9 280	760	70 528				0	0	0
Күзгү	4 206	680	28 600	19448 000			0	19448 000	9724 000

Ар бир жайыттын орточо түшүмдүүлүгү (жайыттарда жана жайыт участокторунан башка жерлерде тоюттун болушун сезон боюнча эсептөөдө жана талдоодо) ар бир чарчы метрге бааланган, кургак заттар таразага тартылып, колдо болгон чөптү аныктоо жана кг/га негизинде бааланган. Жайыттарда жаюунун жол берилген ченемдери орто эсеп менен 50-60% түзөт.

3.4 Даярдалуучу тоюттун көлөмү

Даярдалуучу тоюттун түшүмдүүлүгүнүн маалыматы 2026-ж. статистикалык маалымат боюнча алынды.

9-таблица

№	Тоюттун түрү	Айдоо жерлердин аянты, га	Түшүмдүүлүк, кг/га	Дүн жыйым, в кг	1 күнгө/ ШМБ	1 айга/ ШМБ	Короодо кармоо мезгили/ ШМБ
		C	D	E=C*D	F=E/7,5кг	G=E/ (7,5*30,4)	H=E/ (7,5*136күн)
1	Көп жылдык чөптөр (Эспарцет, беде 3-4 чабык)	227	5 183	1176 541	156 872	5 160	1 153
2	Арпа саманы	45	887	39 915	5 322	175	39
3	Буудай саманы	38	990	37 620	5 016	165	37
4	Жүгөрү саманы	27	5 933	160 191	21 359	703	157
	Бардыгы			**1414 267**	**188 569**	**6 203**	**1 328**

3.5 Тоют балансы

Жайыттардын түшүмдүүлүгүнө жана колго даярдалуучу тоюттардын көлөмүнө жүргүзүлгөн анализге ылайык, айыл аймакта жайыт жана даярдалуучу тоюттар жетиштүү өлчөмдө камдалган. Малды кыш мезгилинде тоют менен камсыздоо үчүн жетиштүү көлөмдөгү тоют даярдалат, анткени айдоо аянттары айыл аймактын ар бир тургунуна малды багууга жетиштүү өлчөмдөгү жер үлүшү бөлүнүп берилген.

2026-жылга карата жана ар бир мезгилге жараша тоют балансы

10-таблица

Мезгилдер	Күндөр	Тоют ресурстары	Малдын тоютка болгон муктаждыгы	Колдо бар тоюттун көлөмү	Камсыздуулук +/-	Тоют камсыздуулугу
			D	E	F=D-E	G=E/D*100
			(КЗ/тонна)			%
Жаз	61	Жайыт тоюттары	880			
		Даярдалуучу тоюттар				
		Жалпы			**0**	
Жай	92	Жайыт тоюттары	760		- 760	
		Даярдалуучу тоюттар			0	
		Жалпы			**0**	
Күз	76	Жайыт тоюттары	680		- 680	
		Даярдалуучу тоюттар			0	
		Жалпы			**0**	
Кыш	136	Жайыт тоюттары	460			
		Даярдалуучу тоюттар			0	
		Жалпы		**0**	**0**	

4. 5 ЖЫЛГА КАРАТА ЖАЙЫТТАРДЫ БАШКАРУУ ЖАНА ПАЙДАЛАНУУ, АЛАРДЫ ЖАКШЫРТУУ ЖАНА РЕАБИЛИТАЦИЯЛОО БОЮНЧА ОРТО МӨӨНӨТТҮҮ ПЛАНЫ

4.1 Фокус топторду сурамжылоонун жыйынтыктарынын негизинде жайыт пайдалануучулардын муктаждыктарын баалоо анализи

Айылдардын жалпы чогулуштарында жана жыйындарында төмөнкү артыкчылыктуу багыттар аныкталды, аларды чечүү климаттын өзгөрүү шарттарында жайыт пайдалануучуларга ыңгайлашууга жана туруктуу өнүгүүгө мүмкүндүк берет:

Өнүктүрүүнүн артыкчылык багыттары

11-таблица

№	Маселе	Иш-чара	Күтүлүүчү жыйынтык
	Жайыттарды башкаруу жана пайдалануу боюнча		
1	Төшбашат, Ак-Сай участкаларда деградациянын белгилери байкалууда	Жайыттардын абалына мониторинг жана баалоо жүргүзүү	Деградациянын себептери аныкталып, алардын алдын алуу боюнча чаралар белгиленди
2	Чырканак участкалардагы ротацияны бузгандыктан малдын	Жайыттардагы сезондук ротацияны жакшыртуу жана эс алдыруу менен мал	Сезондук которуштуруп айдоону киргизүүнүн натыйжасында жакынкы жайыттар жайында толугу менен эс алат, мунун

	көп жайылышы байкалууда	жаюу системасын жакшыртуу	натыйжасында чөптөр калыбына келтирилет.
3	Беш-Булак Төшбашат Үнкүр жайыт участоктору отоо чөптөр менен капталган (мисалы караган)	Бадал менен күрөшүү чараларынын системасын иштеп чыгуу	Жүргүзүлгөн иш-чаралардын жыйынтыгында мал жаюу үчүн 11+9га жайыт жеткиликтүү болот.
4	Жаныбарлар ысык стресстен кутулууга же ташуу учурунда аба ырайынын начардыгынан баш калкалоого ________-жайыттарда ...... жаныбарлар үчүн эс алуу жайлары жана коргоочу көчөттөр жок.	Жаныбарлар үчүн баш калкалоочу жайларды куруу, коргоочу көчөттөрдү отургузуу	Баш калкалоочу жайларды куруунун, бак-дарактарды отургузуунун жыйынтыгында, ысык же бороондуу күндөрдө жаныбарлар баш калкалоо мүмкүнчүлүгүнө ээ болушат, натыйжада продуктуулугу стресстүү шарттарда төмөндөбөйт.
5	Жазгы мезгилде жайыт тоютунун жетишсиздиги байкалган.	30 га участокго эспарцет үрөөнүн себүү менен сыноо жүргүзүү	Маданий жайыттарды түзүүнүн натыйжасында бул районодо пор-циялуу мал жаюуну уюштурууга мүмкүнчүлүк түзөт. Бул жазгы жаратылыш аймактарына жүктү азайтат.
Жайыт инфраструктуралары боюнча			
1			
2			
3			
Мал чарбасы жана малдын ден-соолугун коргоо боюнча			
1			
2			
3			
Жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарынын потенциалын жогорулатуу			
1	Мамлекеттик жайыт жерлерин жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдары тарабынан натыйжалуу жана	Жайыттардын абалына мониторинг жана баалоо жүргүзүү боюнча окутууларды уюштуруу	Жайыттарды башкаруу жана пайдалануу боюнча жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарынын өкүлдөрүнүн билимдери

	сарамжалдуу башкаруу үчүн	Жайыттарды башкаруу жана пайдалануу боюнча планды жана жайыттарды пайдалануунун ар жылдык планын иштеп чыгууну жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарына окутуу	жогорулатылды, бул жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарынын ишин жакшыртууга мүмкүндүк берет
		Жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарынын өкүлдөрүн жайыттарды башкаруунун укуктук негиздери боюнча окутуу	

4.2 Жайыттардын абалына мониторинг жана баалоо жүргүзүү боюнча чаралары

Айыл аймагында жайыттарды туура пайдалануу үчүн ______, _______ (участкалардын аталыштары) участоктору атайын тандалып алынган, бул аймактарда жыл сайын жайыттардын абалына мониторинг жүргүзүлүп, алынган натыйжалар башка ушул сыяктуу жайыт участкаларынын абалына баа берүү үчүн колдонулат. Мониторингдин жыйынтыктары жайыттарга мал жаюу системасын жана абалын жакшыртуу боюнча чараларды тууралоо үчүн жыл сайын колдонулат. Жайыттардын абалын жакшыртуу боюнча иштерди улантуу жана көрүлүп жаткан чаралардын эффективдүү болуусу үчүн жайыттардын абалына мониторингди жыл сайын жүргүзүү пландалууда.

12-таблица

№	Участоктун аталышы	Жайыттын тиби	Пайдалануу сезону	Аянты, га	Мониторинг жана баалоо жүргүзүүгө тандалып алынган участоктордун аталышы	Жылдар боюнча мониторинг жана баалоо жүргүзүү				
						20__	20__	20__	20__	20__
1	Төшбашат	Жаз куз	Жаз куз			x	x	x	x	x
2	Үңкүр	Жаз куз	Жаз куз							
3	Ак Сай	Жаз куз	Жаз куз							
4	Жоош	Жаз куз	Жаз куз							
5	Беш булак	Жаз куз	Жаз куз			x	x	x	x	x
6	Чыркапак	Жаз куз	Жаз куз							
Всего:										

7										
8						x	x	x	x	x
Всего:										
9										
10						x	x	x	x	x
11										
12										
13						x	x	x	x	x
14										
Всего:										
15						x	x	x	x	x
Всего:										
Итого:										

Жайыттардын абалынын мониторинги жана баалоосунун жыйынтыктары (шаблон) жылдар боюнча ушул Excel программасындагы "Мониторинг жана баалоо" таблицалары менен толтурулат.

Мониторинг жана баалоо таблицасы.

4.3 Жайыттарды пайдалануу планы

Жайыттардын абалын жакшыртуу үчүн жазгы-күзгү жайыттардын түшүмдүүлүгүн жогорулатуу максатында ирэттүү жайыт пайдалануу эрежелерин сактоо жана малдын саны жайыттын сыйымдуулугуна туура келүүсүнө көзөмөл кылуу пландалууда. Жайыттарды которуштуруу планы Жайыттардын абалына мониторинг жана баалоо жүргүзүүнүн (ЖАМБЖны 3-тиркемеден толук тааныша аласыздар) жыйынтыктарынын негизинде женил деградацияга учураган участокторду узак мөөнөттүү же 50% эс алдыруу боюнча иш-чаралар төмөндөгү 13-таблицада көрсөтүлгөн.

2026 – 2030-жалдарга карата жайыт которуу графиги

13-таблица

Участоктордун аталышы	Жайыт аянты, га	Пайдалануу мезгили	Жылдар				
			20__	20__	20__	20__	20__
		Жай	мал жайуу эрежесин сактоо м/н	мал жайуу эрежесин сактоо м/н	мал жайуу эрежесин сактоо м/н	мал жайуу эрежесин сактоо м/н	мал жайуу эрежесин сактоо м/н
		Жаз, жай	мал жайуу эрежесин сактоо м/н пайдалануу	мал жайуу эрежесин сактоо м/н пайдалануу	мал жайуу эрежесин сактоо м/н пайдалануу	мал жайуу эрежесин сактоо м/н пайдалануу	мал жайуу эрежесин сактоо м/н пайдалануу
		Жаз, жай					
		Жай	мал жайуу эрежесин сактоо м/н пайдалануу				
		Жыл бою	50% эс алдыруу	мал жайуу эрежесин сактоо м/н пайдалануу		мал жайуу эрежесин сактоо м/н пайдалануу	мал жайуу эрежесин сактоо м/н пайдалануу
		Күз, кыш	мал жайуу эрежесин сактоо м/н пайдалануу	50% эс алдыруу	50% эс алдыруу		
		Күз		мал жайуу эрежесин сактоо м/н пайдалануу		50% эс алдыруу	
		Күз, кыш			мал жайуу эрежесин сактоо м/н пайдалануу		50% эс алдыруу
Жалпы	0						

4.4 Башка максаттарда жайыттарды башкаруу жана пайдалануу планы

Жайыт пайдалануучулар ________________айыл аймагынын кышында малга тоют үчүн чөп жыйнашат жана …………………. ж.б. Ошондой эле картада жер тилкелери башка максаттарга пайдаланылат (картада сөзсүз түрдө көрсөтүү керек).

14-таблица

№	Участоктордун аталышы	Участоктун жайыт аянты, га	Алардын ичинен жайыттарды башка максаттарда пайдаланууга берилген аянты, га								
			Анчылык	Бал аарычылык	Туризм	жеңил конструкциядагы (капиталдык эмес) байланыш курулмаларын орнотуу	Пайдалуу кендерди алуу	Чөп даярдоо	Кымыз менен дарылоо	Дары чөптөр, мөмө-жемиштерди чогултуу	Жергиликтүү эс алуусу	Жалпы
1											
2											
3											
4											
5											
6											
Жалпы:											

7												
8												
Жалпы:												

4.5 Малдардын ден-соолугун коргоо боюнча иш-чаралар

Малдардын ден соолугун коргоо боюнча орто мөөнөттүү иш-чаралардын **максаты** айыл аймагынын деңгээлинде ветеринардык кызмат көрсөтүүлөрдү болгон ресурстарды эске алуу жана жылдык планга оңдоолорду киргизүү менен малдардын ээлеринин кирешелерин көбөйтүү иш-чараларын аткаруу аркылуу жакшыртуу бөлүп саналат.

- Фермердик жана жеке чарбалардын өнүгүү деңгээли малдын жалпы санынын динамикасы, өндүрүлгөн продукциянын өздүк наркы жана кирешелүүлүгү, тоют базасынын абалы сыяктуу стандарттык статистикалык көрсөткүчтөрдүн жардамы менен гана бааланбастан, ветеринардык тейлөөнү өнүктүрүү деңгээлин дагы эске алуу менен бааланууга тийиш.
- Мал чабачылыгы ветеринардык тейлөө менен түз жана кайтарым байланышта. Бир жагынан ветеринардык кызматтын ишинин аз натыйжалуулугу жугуштуу ылаңдардын, малдын өлүмүнүн, өндүрүмдүүлүгүнүн начарлашы, алардын азыктуулугунун төмөндөшү пайда болуу коркунучун жаратат, экинчи жагынан мал чарбачылыкты туруктуу өнүктүрүү сапаттуу ветеринардык кызмат көрсөтүүлөргө муктаждыкты аккумуляциялайт, ошондой эле ветеринардык инфраструктуранын өсүшүнө жана анын натыйжалуу иштешине шарт түзөт.

Малдардын ден соолугун коргоо иш-чараларынын **милдеттерине** төмөнкүлөр кирет:

- айыл аймагынын деңгээлинде малдардын ден соолугун коргоо боюнча иш-чараларды өз убагында уюштуруу;
- жаныбарлардан жугуучу ылаңдардан адамдарды коргоо;
- болгон ресурстарды пайдалануу жана модернизациялоо аркылуу мал чарба продукциясынын санын арттыруу жана сапатын жакшыртуу, ошону менен бирге эле адамдардын жашоо деңгээлин көтөрүү.

Иш-чараларга негизинен төмөнкүлөр кирет:

15-таблица

№	Көйгөйлөр	Иш-чаралар	Мөөнөтү / жылдар					Каржылоо булактары	Жооптуулар	Эскертүү
			2025	2026	2027	2028	2029			
1	Ветеринардык инфраструктура объекттеринин жоктугу (раскол, күпкө ваннасы, Беккари чуңкуру, малды жасалма уруктандыруу үчүн көчмө каражаттар, ж.б.)	Ветеринардык инфраструктура объекттерин түзүү/куруу:							Жеке ветеринар, Айыл өкмөтү	
		• Кой мончо			1			Жергиликтүү бюджеттин эсебинен		
		• Айыл жеринде жеке ветеринардык врачтын жумуш ордун түзүү (мекеменин профили,	1	1				Жеке ветеринардын		

		формасы, ишкердиги жана аты, ошондой эле дареги жана иштөө убактысы мамлекеттик жана расмий тилде жазылып, илинип коюучу такта)						каражатынын эсебинин		
		• Ветеринардык дарылоо үчүн раскол сатып алуу жана куруу	1					Жергиликтүү бюджеттин эсебинен		
		• Беккари чуңкурун куруу					1	Жергиликтүү бюджеттин эсебинен		
2	Айыл аймактын аймагында жана анын карамагындагы жайыттарда өзгөчө коркунучтуу очоктордун жана айрыкча табигый-очоктуу ылаңдардын болушу жөнүндө маалыматтын жоктугу	Эпизоотиялык коопсуздук боюнча жайыттын абалын текшерүү үчүн материалдардын үлгүсүн алуу: жугуштуу ылаңдардын козгогучтарынын (патогендүү микроорганизмдер. топурактын жугуштуу ылаңы, ылаңдын козгогучтарынын ортонку ээлеринин түрү, жугуштуу ылаңдарды таратуучулар/алып жүрүүчүлөр) болушуна, аларды лабораторияга жеткирүү, алынган натыйжаларды анализдөө жана иш-чараларды пландоо			1		1	Жергиликтүү бюджеттин эсебинен	Жеке ветеринар, Айыл өкмөтү	Ветеринардык кызматтын райондук башкармалыктары менен биргеликте
3	Тоюттарда макро- жана микроэлементердин: витаминдердин, Са, Ф,селен, ж.б. жетишсиздигинен келип чыккан ылаңдардын жайылуу өзгөчөлүгү жөнүндө маалыматтын жоктугу	• Жайыт тоюттарын изилдөө максатында материалдардын (ар түрдүү чөптөрдүн саманын, чөптүн) үлгүсүн макро- жана микроэлементтердин: витаминдердин, Са, Ф, селен, ж.б. өлчөмүн текшерүү үчүн алуу • Аларды лабораторияга жеткирүү, алынган натыйжаларды анализдөө жана иш-чараларды пландоо				1	1	Жергиликтүү бюджеттин эсебинен	Жеке ветеринар, Айыл өкмөтү	
4	Ветеринардык врачтардын кесиптик квалификациясын жогорулатуу	Жеке ветеринардык врачтардын кесиптик деңгээлин жогорулатуу боюнча курстарды, семинарларды уюштуруу (адам)	2	2	1	1	1	Вет врачтын каражатынын эсебинен	КР СРАЧКИӨ, ВП, айыл өкмөтү жана Ветеринардык кызмат	

5	Инфекция очогунун пайда болушу	Жугуштуу ылаңдарга каршы күрөшүү жана алдын алуу эрежелеринин талаптарына ылайык иш-чараларды уюштуруу	1	1	1	1	1		Жеке ветеринар, Айыл өкмөтү	
6	Малдардын ылаңдарына каршы алдын ала эмдөөдө малдын бардык түрүнүн жана жалпы санынын толук камтылбашына уруксат берилет	Малдын санынын толук камтылбагандыгынын себебин талдоо, эпизоотияга каршы иш-чаралардын пландарын оңдоо, жаныбарларды идентификация-лоо системасын жана НАДИС, РАДИС, ДОГс программаларын киргизүү, малдардын ээлери менен мамлекеттик органдардын ортосундагы келишимдик мамилелер системасына өтүү						Жеке ветеринардын каражатынын эсебинин	Жеке ветеринар, Айыл өкмөтү, Вет. кызматы	
7	Малдардын ден соолугун коргоо боюнча иш-чараларды пландоо малдын түрүн жана жалпы санын каттабастан жүргүзүлүүдө, б.а. план реалдуу эмес	Малдардын ден соолугун коргоо боюнча иш-чараларды малдын жалпы башын (идентификация, эсепке алуунун жыйынтыктары боюнча), айыл аймактын табигый-климаттык өзгөчөлүктөрүн, козгогучтардын биологиялык өөрчүшүн эске алуу менен жыл сайын пландоо.						Жергиликтүү бюджеттин эсебинен	Жеке ветеринар, Айыл өкмөтү	
8	Малдардын ден соолугун коргоо иш-чаралары тууралуу калк, айрыкча малдардын ээлери, начар маалымдалган	Жергиликтүү массалык маалымат каражаттарын пайдаланып, малдардын ээлери менен аңгемелешүүлөрдү, жолугушууларды өткөрүү аркылуу коммуникациялык иштерди уюштуруу жана ветеринария темасына арналган чакан китепчелерди чыгаруу						Жергиликтүү бюджеттин эсебинен	Жеке ветеринар, Айыл өкмөтү	
9	Малдардын ден соолугун коргоо пландын аткарылышына мониторинг жүргүзүлбөйт	Малдардын ден соолугун коргоо планынын аткарылышына квартал сайын мониторинг жүргүзүү, Жайыт комитетинин отурумдарында мониторингдин жыйынтыгын жыл сайын талкуулоо жана Малдардын ден соолугун коргоо планынын аткарылышын жакшыртуу боюнча тийиштүү чараларды көрүү						Жергиликтүү бюджеттин эсебинен	Жеке ветеринар, Айыл өкмөтү	

4.6 Айлана чөйрөнү коргоо боюнча чаралар

16-таблица

Экологиялык элементтер	**Тийгизген таасири**	**Айлана-чөйрөгө тийген таасирди азайтуу боюнча сунушталган чаралар**	**Иш-чараларды ишке ашыруу боюнча**

			институционалдык жоопкерчилик
Топурак	Топурактын деградациясы	Мал башынын деңгээлин жана мал жаюу мөөнөтүн баалоо. Жайытка мал жаюу мөөнөтүн жана санын алмаштыруу. Жайыттарды (желбеген, зыяндуу жана уулуу) отоо чөптөрдөн жана тикенектерден тазалоо. Чөп катмары толук бузулганда жайыттарга чөптү кайра себүү. Фермерлердин жайкы жайыттарды пайдалануусу үчүн аларга дем жана түрткү берүү керек. Жайыт чөптөрүнө тыныгуу берүү жана үрөндөрдүн бышып жетилишин камсыздоо үчүн жайкы жайыттарга ротациялык мал жаюу системасын киргизүү шарт. Мал жайылуучу жайыттарды жыл сайын алмаштыруу мүмкүндүгү каралууга тийиш. Малчылар жайыт чөптөрдүн өсүшү боюнча өзгөрүүлөргө байкоо жүргүзүп турушу зарыл.	Айыл өкмөтү, жергиликтүү жамааттар, жайыт пайдалануучулар
	Чөп катмары	Жайытка жайылуучу малдын алмашуу ырааттуулугу: жылкыларды, бодо малды, койлорду, эчкилерди жаюу. Жайыттарды эс алдыруу: жайыттарга 4-6 жолу пайдаланылгандан кийин эс алуу берилет. Жайыттарды эс алдыруу жайыттардын сапатын жакшыртууда эң негизги ролду ойнойт. Үрөн себүү аркылуу айрым жайыт жерлериндеги чөптүн түрүнүн курамын жакшыртууга болот. Жайыттын деградациясы төмөнкү чектен өтүп кеткен өзгөчө жагдайларда чөптү кайра себүү жана минералдык жер семирткичтерди колдонуу максатка ылайык болуп эсептелет. Жайыттарга минералдык жер семирткичтерди себүү: минералдык жер семирткичтерди колдонуу (азот, фосфор, калий, комплестүү). Жайыттарды малалоо. Жайыттарга кошумча чөп себүү:	Айыл өкмөтү, жергиликтүү жамааттар, Кыргыз мал чарба жана жайыт илим-изилдөө институту, Өсүмдүктөрдү химиялаштыруу, коргоо жана карантин департаменти.

Инфраструктураны (мал айдап өтө турган жол, көпүрөлөр, жолдор, суу ичүүчү жайлар ж.б.) калыбына келтирүү учурундагы атмосфералык аба	Автоунаалар, курулуш техникасы, ширетүү иштери, сырдоо иштери, цементти, шагылды, ташты түшүрүү.	Чаңды болтурбоо үчүн суу себүү жана курулуш аянтчаларын далдалоо жана тосуу сыяктуу чаңды басуу чаралары жана тийиштүү турмуш-тиричилик иш-чаралары. Маскаларды, перчаткаларды жана атайын кийимдерди колдонуу. Чаңга сезгич рецепторлорго тийген таасирди эң төмөнкү чекке чейин азайтуу үчүн транспорт каражаттарынын кыймылын чектөө жана ылайыктуу транспорттук каттамды тандоо. Төгүлмө материалдарды ташуучу автоунааны чечилме тент менен жабдуу. Курулуш аянтчаларына герметикалык каптарга салынган цементти гана алып келүү. Чаң басуу жана булганууну эң төмөнкү чекке чейин азайтуу үчүн жанаша аймактагы тазалыкты коргоо, курулуш таштандыларынын түшүп калышын болтурбоо талап кылынат.	Подрядчик айлана-чөйрөгө тийген тассирди азайтуу чаралардын аткарылышына жооп берет. Иш чаралардын аткарылышына мониторинг жана контролду Айыл өкмөтү, жергиликтүү жамааттар, АРИС жүргүзөт.
Жер үстүндөгү жана жер астындагы суулар	Агып кетүүлөр аныкталган учурда сууну кайра иштетүү продуктулары (тунмалар) менен топурактын жана суунун булганышы; техниканы колдонууга байланыштуу суунун мунай заттары менен булганышы	Атайы бөлүнгөн участокту гана пайдалануу. Курулуш учурунда колдонулуучу тийиштүү базалык курулуш нормалары жана стандарттары. Техниканын майынын агып кетпегендигин күн сайын текшерүү; курулуш участогунда унааны жууга тыюу салуу.	Подрядчик айлана-чөйрөгө тийген тассирди азайтуу чаралардын аткарылышына жооп берет. Иш чаралардын аткарылышына мониторинг жана контролду Айыл өкмөтү, жергиликтүү жамааттар, АРИС жүргүзөт
Жаныбарлар жана өсүмдүктөр дүйнөсү	Пландалган курулуш аймагындагы Кызыл китепке киргизилген	Кызыл китепке киргизилген өсүмдүктөрдүн түрүн жана малдардын миграция жолдорун изилдөө Курулуш аянтчасын жайгаштыруунун альтернативдүү варианттары	Подрядчик айлана-чөйрөгө тийген тассирди азайтуу чаралардын аткарылышына жооп берет.

	өсүмдүктөр жана жаныбарлар		Иш-чаралардын аткарылышына Консультант мониторинг жана байкоо жүргүзөт. Жайыт комитети, жергиликтүү жамааттар, АРИС
Шамал жана суу эрозиясы		Суунун кармалышын камсыз кылуучу уюштуруу системасын жана агротехникалык иш-чараларды иштеп чыгуу, - жер кыртышын жумшарткыч же оюлган корпустары бар шаймандар менен жерди айдоо, - тилкелерде туташтыргычтарды жана толгомдорду пайда кылуу жолу менен жерди айдоо, - чункурларды жана үзүлмө тилкелерди пайда кылуу, - чункурларды жасоо, - кар токтотуу, - кар эрүүнү жөнгө салуу. Суу эрозиясы менен күрөшүүнүн агротехникалык жолдоруна жерди түүр айдоо технологиясы кирет. Тагыраак айтканда, жерди терен айдоо эриген кардын сууларынын натыйжалуу кармалгандыгына байланыштуу топурактын сууну сиңирүүсүн жогорулатат. - топуракты жумшарткыч менен жабдылган соконун чымды антаргыч бөлүгү менен жерди терен айдоо – контурдук айдоо. 4° чейинки тоонун тик боорлорун куралма (тепкичтүү) жол менен айдоо. - үзүлмө тилкелерди жасоо.	Подрядчик айлана-чөйрөгө тийген тассирди азайтуу чаралардын аткарылышына жооп берет. Иш чаралардын аткарылышына мониторинг жана контролду Айыл өкмөтү, жергиликтүү жамааттар, АРИС жүргүзөт.
Курулуш таштандылары	Жакын аймактын, топурактын жана суу ресурстарынын булгануусу	Мүмкүн богон учурда таштандылардын бардык түрүн сорттоо, кайра пайдалануу жана иштетүү. Кайра пайдаланылбай жана иштетилбей турган таштандыларды жок кылуу; жергиликтүү компаниялар менен биргеликте таштандыларды өзүнчө таштандылар үйүлгөн жерлерге чыгаруу жана жок кылуу; таштандыларды ачык жерде өрттөөгө тыюу салуу. Курулуш жана демонтаж иштерин жүргүзүүдөн келип чыккан минералдык таштандылар жалпы жана органикалык	Подрядчик айлана-чөйрөгө тийген тассирди азайтуу чаралардын аткарылышына жооп берет. Иш чаралардын аткарылышына мониторинг жана контролду Айыл

		таштандылардан бөлүнүүгө тийиш, суюк жана химиялык таштандылар сорттолуп, атайын контейнерлерде сакталууга тийиш. Таштандыларды чыгаруу жана утилдештирүү документтери тийиштүү түрдө жүргүзүлүүгө тийиш, анкени алар курулуш аянтчарындагы таштандынын талаптагыдай жок кылынгандыгынын далили катары эсептелет. Турмуш-тиричилик таштандылары маселесине келгенде, жергиликтүү СЭС кызматтары таштандыны чогултуу жана утурумдук утилдештирүү үчүн таштанды чогултуучу резервуарларды уюштурууга тийиш.	өкмөтү, жергиликтүү жамааттар, АРИС жүргүзөт.
		Социалдык чөйрө	
Жумушчулардын жана тургундардын коопсуздугу	Курулуш иштериндеги өндүрүш жаракаттары	Курулуш иштерин жана экологиялык коопсуздукту контролдоочу жергиликтүү инспекциялар; жергиликтүү калкка жүргүзүлө турган курулуш иштери жөнүндө тийиштүү түрдө маалымат берилиши керек. Өндүрүш процесстеринин адамдарга жана айлана-чөйрөгө тийгизген терс таасирин азайтуу максатында бардык курулуш иштери коопсуздук жана тартипти коргоо методдорун колдонуу менен жүргүзүлүшү шарт. Жеке коргонуу каражаттары коопсуздук стандарттарына (коргоочу атайын баш кийимдерди, маскаларды, зарыл учурда, курларды жана бут кийимдерди сөзсүз түрдө пайдалануу) жооп бериши талап кылынат.	Подряддык уюм

4.7 Инвестициялар жана иш чаралар

Айыл өкмөттүн негизги пландалып жаткан иш аракети төмөндөгү багыттар боюнча:

- Мал жаюу системасын жакшыртуу
- Жайыттардын абалын жакшыртуу
- Жайыт инфраструктураларын өркүндөтүү жана реконструкциялоо
- Мал чарбасын өнүктүрүү
- Малдардын ден-соолугун жакшыртуу
- Климаттын өзгөрүүсүнө ыңгайлашуу
- Гендер басым жасоо менен кирше алып келүүчү иш аракеттер
- Билим даражасын жогорулатуу

17-таблица

№	Иш-чаралар	Каржы булактары, сом			Жалпы сумма, сом
		Башкалар / долбоорлор	Башкалар (демөөрчүлөр)	Жергиликтүү бюджет	
	2026-жыл				
1	Жайыттардын абалына мониторинг жана баалоо жүргүзүү				
2	"Түз-Ашуу" участогундагы узундугу 3 км жолду калыбына келтирүү			-	47000
3	Айыл чарба малдарын уруктандыруу үчүн көчмө пункттарды уюштуруу				
Бардыгы					
	2027-жыл				
1	Жайыттардын абалына мониторинг жана баалоо жүргүзүү				
2	Беш-Булак участкасынын жайыттарын жакшыртуу максатында демонстрациялык участкаларды уюштуруу жана орнотуу				
3	Чырканак участкасына мониторинг жүргүзүү				

4					
5					
Бардыгы					
	2028 -жыл				
1	Купкаларды капиталдык ремонттон өткөзүү				
2	Жакынкы Апаш участкасыны мониторинг жүргүзүү				
3	Алыскы жайыт жолдорун оңдоо				
4					
5					
Бардыгы					
	2029 -жыл				
1	Көчмө пунктыларын орнотуу				
2	Асыл тукум мал чарбасын оздоштүрүү				
3	"Терс" жайлоо участкасындагы узундугу 7 км болгон жолду калыбына келтирүү				
Бардыгы					
	2030 -жыл				
1	Ортонку жайытка баруучу 15 км жол капиталдык ремонтон өткөзүү				
2	Жаңы купкаларды орнотуу				
3					
Бардыгы					
Жалпы					

Эскертүү: Жогорудагы багыттар боюнча 17-таблицага иш-чаралар ар бир айыл аймактын муктаждыктарына жараша иштелип чыгат.

4.8 Жайыттарды башкаруу жана пайдалануу боюнча пландын (мындан ары-ЖБПП) аткарылышына мониторинг жана баалоо жүргүзүү боюнча иш-чаралар

18-таблица

№	Иш-чаралар	Методдор	Мөөнөтү	Жооптуу адамдар	Аткаруу далилдери	Индикаторлор
	Даярдоо этабы					
1	ЖБПП иштеп чыгууга, анын ичинде жайыттардын абалын жоопту адамдарды аныктоо. Малдын анык санын эсептөө боюнча комиссияны түзүү (ар бир үйдө жана мал короолордо сурамжылоо жүргүзүү).	Талкуулар/сунуштар	1 күн	Айыл өкмөтү	Протокол, жоопту адамдардын тизмеси	ЖБППны иштеп чыгуу жана жайыттардын абалын баалоо үчүн жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарынын жоопту адамдары аныкталды жана комиссия түзүлдү.
2	Расмий статистикалык маалыматты жыйноо	Документтерди карап чыгуу	1 жума.	Айыл өкмөтү	А/А статистика бөлүмүнөн алынган статистикалык маалыматтар жөнүндө справка.	Статистикалык маалыматтар
3	Жоопту адамдарды окутуу, консультация берүү	Тренинг, консультация берүү, коштоо	2-3 күн	Айыл өкмөтү	Отчет	1-3 тренинг/консультациялар
4	Мониторинг жүргүзүлө турган участокторду аныктоо	Документтерди, карталарды, ж.б. кароо	0.5 күн	Айыл өкмөтү	Отчет	Участоктордун саны
5	Жайыттардын абалына баа берүү	Талаа жумуштары	3-7 күн	Айыл өкмөтү	Отчет	Бардык керектүү маалыматтар жыйналды
6	Жыйналган маалыматты киргизүү жана иштеп чыгуу, жайыттардын абалы боюнча маалыматтарды талдоо	Кабинеттик жумуш	2-3 күн	Айыл өкмөтү	Маалымат базасы (Excel электрондук таблицасы)	Маалымат базасы (Excel электрондук таблицасы), түшүмдүүлүк, жайыт участокторунун абалы жөнүндө маалымат
	Иштеп чыгуу стадиясы					
7	5 жылдык ЖБППнын аналитикалык/стратегиялык бөлүктөрүн төмөнкү бөлүктөрдү кошуу менен иштеп чыгуу: ✓ Жалпы маалыматтар.	Кабинеттик жумуш	1-3 жума	Айыл өкмөтү	5 жылдык ЖБППнын болушу	Негизги бөлүктөр камтылган 5 жылдык ЖБППнын болушу

№	Иш-чаралар	Методдор	Мөөнөтү	Жооптуу адамдар	Аткаруу далилдери	Индикаторлор
	✓ Жайыт ресурстары, инфратүзүмдөр жана алардын абалы. ✓ Малдардын саны, алардын жайытка жана даярдалуучу тоюттарга болгон муктаждыктары. ✓ 5 жылга карата жайыттарды башкаруу жана пайдалануу, аларды жакшыртуу жана реабилитациялоо боюнча жамааттын орто мөөнөттүү планы.					
	Жайыттарды пайдалануунун ар жылдык планы (мындан ары- ЖПЖП)					
8	ЖПЖПны төмөнкү бөлүктөрдү кошуу менен иштеп чыгуу: ✓ Айыл өкмөтүнүн иш аракеттеринин графиги. ✓ Жайыттарды пайдалануу сезону. ✓ Жайыттардын абалына мониторинг жана баалоо жүргүзүү планы. ✓ ___-жылга карата шарттуу мал башынын иш жүзүндөгү саны. ✓ Жайыт пайдалануунун учурдагы жана пландаштырылган системасы. ✓ Жайыттарды, инфраструктурасын жана мал чарбасын өнүктүрүүнүн жана жакшыртуунун планы. ✓ Малдын ден соолугун коргоо тобунун иш- планы. ✓ ____-жылга карата бюджет. ✓ Жайыттарды мал жаюу жана башка максаттарда пайдалангандык үчүн жыйым. ✓ Жайыттарды пайдалануу режими жана бузуулар үчүн жоопкерчилик.	Кабинеттик жумуш	1-3 жума	Айыл өкмөтү	Жылдык ЖБППнын болушу	Негизги бөлүктөр камтылган жылдык ЖБППнын болушу
	Макулдашуу стадиясы					

№	Иш-чаралар	Методдор	Мөөнөтү
9	Жергиликтүү коомдоштуктун жыйынында (чогулушунда) ЖБППнын алдын ала вариантын талкуулоо жана макулдашуу.	Жыйын, сунуштар, комментарий-лер	0,5 күн
10	ЖБППны ыйгарым укуктуу мамлекеттик органга райондук агрардык өнүктүрүү башкармалыгы (мындан ары-РАӨБ) кем жерин иштеп чыгуу менен макулдашууга жөнөтүү	-	2 күн
	Бекитүү стадиясы		
11	ЖБППнын финалдык долбоорун жергиликтүү кеңештин сессиясына бекитүүгө жөнөтүү. ЖБППны презентациялоо жана финалдык вариантын жактоо жана бекитүү	-	-
	Ишке ашыруу стадиясы (ЖБППны ишке ашыруу боюнча иш-чаралардын тизмеги)		
12	Жергиликтүү коомдоштуктун жылдык жыйыны (чогулушу)	Чогулуш	1 күн
13	Жайыт пайдалануучулар менен келишимдерди түзүү, жайыт билеттерин берүү, төлөмдөрдү жыйноо	-	Мал жаюуга чейин
14	Ветеринардык-профилактикалык иштердин аткарылышын контролдоо	Справканын болушун текшерүү	регулярно
15	Мониторингдик топту түзүү, мониторинг боюнча иш-сапарлары чакан долбоорлорду жүзөгө ашыруу боюнча базалык көрсөткүчтөрдү жыйноо	Байкоо жүргүзүү, сурамжылоо, интервью	1 жолу, чакан долбоор башталганга чейин
16	Чакан долбоорлорду жүзөгө ашыруу боюнча орто мөөнөттүү көрсөткүчтөрдү чогултуу үчүн мониторинг боюнча иш-сапарлары	Байкоо жүргүзүү, сурамжылоо, интервью	1 жолу, чакан долбоор боюнча иштин ортосунда

Жооптуу адамдар	Аткаруу далилдери	Индикаторлор
Айыл өкмөтү, Жергиликтүү коомдоштук	Протокол. Комментарийлер жана сунуштар көрсөтүлгөн документ	Талкуулардын протоколу. Документ макулдашылган. Бардык сунуштар эске алынды.
Айыл өкмөтү, РАӨБ	Протокол Комментарийлер жана сунуштар эске алынган документ	Талкуулардын протоколу. Документ макулдашылган. Бардык сунуштар эске алынды.
Айыл өкмөтү	Жергиликтүү кенештин органы кароого кабыл алгандыгы жөнүндө кириш номерлүү кат. Протокол	Жергиликтүү кеңештин сессиясынын отуруму. Бекитилген жана мөөр басылган ЖБПП.
Айыл өкмөт	Протокол	Чогулуш
Айыл өкмөтү, бухгалтер	Келишимдер, квитанциялар	Келишимдердин/би-леттердин, квитанциялардын саны
үзгүлтүксүз	ЖДСП. ЖВ	Отчеттор
ЧДТ	Отчет	Ишке ашыруунун жүрүшү тууралуу отчет
ЧДТ	Отчет	Иштин жүрүшү боюнча отчет

№	Иш-чаралар	Методдор	Мөөнөтү	Жооптуу адамдар	Аткаруу далилдери	Индикаторлор
17	Чакан долбоорлорду жүзөгө ашыруу боюнча жыйынтыктоочу көрсөткүчтөрдү чогултуу үчүн мониторинг боюнча иш-сапарлары	Байкоо жүргүзүү, сурамжылоо, интервью	1 жолу, чакан долбоор боюнча иштин аягында	ЧДТ	Отчет, АКТ	Отчет жана эгерде курулуш долбоору болсо, подрядчиктин өткөрүү акты
18	Чыр-чатактарды чечүү жана жоюу боюнча иш-аракеттер	Сүйлөшүүлөр, жолугушуулар	үзгүлтүксүз	Жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдары	Тартип бузуулардын саны	Ички эрежелер тууралуу маалымат берүү боюнча чогулуштардын жана консультациялардын саны; Тартип бузуулардын саны
19	Жергиликтүү коомдоштуктун мүчөлөрүнө мониторинг жана баалоонун жыйынтыктары тууралуу маалымат берүү.	Чогулуш	Жылына бир жолу	Айыл өкмөтү	Протокол	Чогулуш
20	Зарыл учурда иш планына мониторинг жана баалоонун жүрүшүндө алынган жыйынтыктарды эске алуу менен өзгөртүүлөрдү киргизүү	Кабинеттик жумуш	Жылына бир жолу	Айыл өкмөтү	ЖБПЖП	Өзгөртүүлөрдүн, толуктоорлордун саны

5. ТИРКЕМЕЛЕР

№	Тиркемелердин аталышы			Документ	Эскертүү
1	Айыл өкмөтү менен Токой чарбасынын ортосундагы “Токой фондундагы жайыттарды убактылуу пайдалануу тууралуу” келишими				
2	Жайыт ресурстарынын жалпы мүнөздөмөсү				
3	Жайыттардын абалына жүргүзүлгөн баалоонун жыйынтыктары	Мониторинг жана баалоо таблицасы	20__-жыл	20__-жыл	20__-жыл
4	Жайыттардын түшүмдүүлүгү, сыйымдуулугу жана алардын абалы.			урожёмк сост.	
5	Жайыттардын инфраструктурасы жана алардын абалы			Инфраструктура	
6	Жайыттардын абалына мониторинг жана баалоо жүргүзүүнүн планы			План МиОП	
7	Кыргыз Республикасында “кайчылаш сызыктар” методу менен жайыттардын абалын баалоо боюнча жетекчилик.			№4-тиркеме "Колдонмо"	
8	Типтүү келишим. *(2013-жылдын 13-сентябрындагы N 515 КР Өкмөтүнүн токтому менен бекитилген)*				
9	Excel программасында иштелип чыккан бардык таблицалар			Все таблицы ПСУИП	

Жайыттарды башкаруу жана
пайдалануу боюнча планын жана
жайыттарды пайдалануунун ар
жылдык планын иштеп чыгуу
тартиби жөнүндө жобого
Тиркеме

«БЕКИТИЛДИ»
Талас облусунун
Талас районуна караштуу
Чоң-Алыш айыл аймагынын
Жергиликтүү Кеңешинин сессиясында
"06" апрель 2026- жыл
__________Т.Бейшеналиев

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫ
ТАЛАС ОБЛАСТЫ
ТАЛАС РАЙОНУ
ЧОҢ-АЛЫШ АЙЫЛ АЙМАГЫ

ЖАЙЫТТАРДЫ ПАЙДАЛАНУУНУН 2026-2030-ЖЫЛГА КАРАТА ПЛАНЫ

МАЗМУНУ

1. ЖАЙЫТТАРДЫ ПАЙДАЛАНУУ ПЛАНЫ..3

1.1. Айыл өкмөтүнүн иш аракеттеринин графиги..3

1.2. Жайытты пайдалануунун сезону...4

1.3. Жайыттардын абалына мониторинг жана баалоо жүргүзүү чаралары 4

1.4. ________жылга карата шартуу мал башынын иш жүзүндөгү саны 5

1.5. Жайыт пайдалануунун учурдагы жана пландаштырылган системасы 5

2. ЖАЙЫТТТАРДЫ, ЖАЙЫТ ИНФРАСТРУКТУРАСЫН ЖАНА МАЛ ЧАРБАСЫН ӨНҮКТҮРҮҮ ЖАНА ЖАКШЫРТУУ БОЮНЧА ИШ АРАКЕТТЕРДИН ПЛАНЫ...7

2.1. Жайыттарды, инфраструктурасын жана мал чарбасын өнүктүрүүнүн жана жакшыртуунун планы..7

2.2. Малдын ден соолугун коргоо тобунун иш-чаралары...8

2.3. Айыл өкмөтүнүн бюджети 10

2.4. Жайыттарды мал жаюу жана башка максатка пайдалануу үчүн жыйымдар 12

2.5. Жайыттарды пайдалануунун ар жылдык планынын аткарылышына мониторинг жана баа берүү 13

3. ЖАЙЫТТЫ ПАЙДАЛАНУУ РЕЖИМИ ЖАНА БУЗУУЛАР ҮЧҮН ЖООПКЕРЧИЛИК...15

3.1. Ички тартип эрежелери 15

3.2. Мал жаюу тартибин бузгандарга жоопкерчилик...15

4. ТИРКЕМЕЛЕР 16

1. ЖАЙЫТТЫ ПАЙДАЛАНУУ ПЛАНЫ

План Кыргыз Республикасынын "Жайыттар жөнүндө" Мыйзамына жана башка нормативдик укуктук актыларга негизделип Чоң-Алыш ААнын иштелип чыкты.

Пландын максаты: жайыттын абалын жакшыртуу; жайкы жана алыскы жайыттарга барууну жогорулатуу; кышкы тоюту жана ветеринардык алдын алуу иш-аракеттерди өнүктүрүү менен малдын ооруларын __% азайтуу; малдын өлүмүн __% азайтуу; сүт саап алууга жана малдын салмагын жогорулатууга. өз кезегинде мал чарбасынын өнүгүшүнө, коомчулуктун мүчөлөрүнүн кирешелерин жогорулатууга, жакырчылыкты кыскартууга, климаттын өзгөргөн шартында жайыт пайдалануучулардын таламдарын коргоого шарт түзөт. Планды толук ишке ашыруу үчүн жайыт башкарууга аялдардын жана жаштардын 30%нан кем эмесин тартуу пландаштырылууда.

1.1. Айыл өкмөтүнүн иш аракеттеринин графиги

№1 Таблица

№	Иш-чаралар	Айлар												жооптуулар
		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	
		Аткарылгандыгы тууралуу белги, (+/-)												
1	Жергиликтүү коомдоштуктун жылдык чогулушу													Айыл өкмөтү
2	А/А малды саноо													Айыл өкмөтү
3	Сезон боюнча жайылып жүргөн малдын санын тактоо													Айыл өкмөтү
4	Жайыттарды башкаруу жана пайдалануу планын иштеп чыгуу, жергиликтүү жамааттын чогулушунда талкуулоо, райондук агрардык өнүктүрүү башкармалыгында макулдашуу													Айыл өкмөтү
5	Жайыттарды башкаруу жана пайдалануу боюнча пландарын жергиликтүү кеңештин сессиясында бекитүү													Айыл өкмөтү/Жергиликтүү кенеш
6	Жайыт пайдалануучулар менен келишим түзүү, жайыт билеттерин берүү													Айыл өкмөтү
7	Жайыт участоктордун абалына мониторинг жана баалоо жүргүзүү													Айыл өкмөтү/мониторинг жана баалоо группасы
8	Ветеринардык алдын ала иш чаралардын аткарылышына көзөмөл													Айыл өкмөтү, малдын ден-соолугун

														коргоо тобу
9	Жайыт инфраструктурасын жакшыртуу иш чаралары													Айыл өкмөтү
10	Малды көчүрүүнү уюштуруу													Айыл өкмөтү
11	Жайыт жыйымдарын чогултуу													Айыл өкмөтү
12	Айыл өкмөтүнүн дараметин жогорулатуу үчүн окуулар													Айыл өкмөтү

1.2. Жайыттарды пайдалануу сезону

Малды жайыттарга көчүрүү графиги Кыргызгидрометтин аба ырайы тууралуу божомолдорун (айлык божомол, 5 суткага божомол жана аба ырайы боюнча шашылыш билдирүүлөрдүн божомолу) эске алуу менен түзүлөт. Жайыт үчүн бир айга божомол, жумуш учурунда 5 суткалык божомолдун жана аба ырайы боюнча шашылыш билдирүүлөрдүн божомолу менен такталат. Аба ырайы боюнча шашылыш билдирүүлөр болгон учурда аба ырайынын бузулушунун (катуу жаан, кар, шамал) кесепетин кыскартуу иш аракеттери жүргүзүлөт. Бул иш аракеттер. «Экстремальные погодные условия и меры защиты от них. Бишкек, 2018» деген китепчеде сүрөттөлгөн. Мал жаюу графиги мал жаюу схемасынын ажырагыс бөлүгү болуп эсептелет.

Жайыттар жана башка мал жаюуга ылайыктуу жерлер мал жаюу мөөнөттөрү, малды колдо багуу боюнча төмөндөгү сезондорго бөлүнөт:

№2 Таблица

№	Сезондор	Мал жаюу/колдо багуу мөөнөттөрү	Күндүн саны	Эскертүү
1	Жазгы			Жаз мезгилинен күз мезгилине чейин мал жайыттарда жана мал жайылуучу участоктордо жайылат. Малды жайытка жаюунун жалпы узактыгы ___ күндү түзөт
2	Жайкы			
3	Күзгү			
4	Кышкы			Кыш мезгилинде, б.а. _____күн, мал апатта короодо багылат.

Маалыматтар боюнча _______ШМБ жыл бою колго багылып, жайытка чыкпайт. Жайыттарга ______ ШМБ жайылат. _____-жылга жайыт билети бар жайыт пайдалануучулардын тизмеси (____адам). (Жайыт пайдалануучулардын тизмеси менен ушул жерден таанышууга болот. *же №1 тиркемени караңыз).*

ЖП тизмеси.xlsx

1.3. Жайыттын абалына мониторинг жана баалоо жүргүзүү чаралары

Жайыттын абалына мониторинг жана баалоо (мындан ары- МжБ) ар бир сезондо, жайыттагы өсүмдүктөрдүн максималдуу өсүү убагында өткөрүлүшү керек.

Бир нече жыл удаа мал жаюу графигине көзөмөл жасоо, жайыттардын абалына мониторинг жана баалоо, айыл өкмөтүнүн жайыттарды башкаруу жана пайдалануу боюнча чечим кабыл алууга эң негизги маалымат булагы, инструменти болуп саналат.

№3 Таблица

№	Мониторинг жана баалоо жүргүзүү үчүн тандалган участок	МжБ жүргүзүү убактысы												жооп туулар
		январь	феврал ь	март	апрель	май	июнь	июль	август	сентябр ь	октябрь	ноябрь	декабрь	
		Аткарылгандыгы тууралуу белги (+,-)												
1														Айыл өкмөтү/ МжБТ
2														
3														
4														
5														

1.4. ___________жылга карата шарттуу мал башынын иш жүзүндөгү саны

Айылдык аймакта жыл сайын малдын санынын эсеби жүргүзүлөт. ____жылдын 1-январына карата малдардын шартуу башы эсептелет. (№4 таблица). Ал малдын бир нече түрүн камтыйт. Негизгисин ири мүйүздүү мал жандыктар түзөт.Негизинен жергиликтүү фермерлер сүт жана эт багытындагы уйларды жана эт багытындагы кой-эчкилерди кармашат. Сүт базарга жана сүт ташуучуларга сатылат.

№4 Таблица

№	Малдын түрү	Саны	Коэффициенти	ШМБ	Суткалык талап кылуу күнүнө 7, 5 кг.	1 күндүк кургак затка болгон муктаждык (кг)
1	ИММ	1018	1,00	1018	7,5кг	7,5кг
2	Жаш мал (1жашка чейин)		0,7			
3	МММ	20850	0,2	6598	1,4кг	1,4кг
4	Жылкы	1110	1,0	1110	7,5кг	7,5кг
5	Жаш жылкы (1 жашка чейин)		0,7			
Баардыгы		22978				
Кургак заттын жылдык керектелиши						

1.5. Жайыттарды пайдалануунун учурдагы жана пландалган системасы

Чон-Алыш АА көпчүлүк жайыт участокторду 2-3 сезон колдонулат, ал эми айрым участоктордо мал жыл бою жайылат. Жайыттан сырткары Чон-Алыш АА жайыт

пайдалануучулары түшүм жыйналып алынгандан кийин аңыздарды да мал жаюу үчүн колдонушат . Өткөн жылдардагы жайыт башкаруу планына ылайык, жайыттардын абалына мониторинг жана баалоо жүргүзүлгөн (МжБ *жыйынтыгын ушул жерден көрсөңүз болот же №2 тиркемеде бериңиз).* Баалоонун жыйынтыгы менен жайыттардын сыйымдуулугу сезондор боюнча аныкталган.

Мониторинг жана баалоо таблицасы.

Жайыттарды пайдалануунун учурдагы жана пландалган системасы

№5Таблица

№	Участкалардын аталышы	Жалпы аянты (га)	Планга чейин (факт)			Пландан кийин		
			Жайыттын сыйымдуулугу ШМБ сезонго	Жайылуучу мал		Жайыттын сыйымдуулугу ШМБ сезонго	Жайылуучу мал	
				ШМБ	Жүк %		ШМБ	Жүк %
Жаз. Жайыт мезгили			61 күн (01.04-31.05)			46 күн (16.04-31.05)		
Жай. Жайыт мезгили			92 күн (01.06-31.08)			92 күн (01.06-31.08)		
Күз. Жайыт мезгили			76 күн (01.09-15.11)			76 күн (01.09-15.11)		
Кыш. Жайыт мезгили			136 күн (16.11-31.03)			151 күн (16.11-15.04		

Жайыт
пайдалануучулардь

2. ЖАЙЫТТАРДЫ, ЖАЙЫТ ИНФРАСТУКТУРАСЫН ЖАНА МАЛ ЧАРБАСЫН ЖАКШЫРТУУ ЖАНА ӨНҮКТҮРҮҮ БОЮНЧА ИШ АРАКЕТТЕРДИН ПЛАНЫ

2.1. Жайыттарды, жайыт инфраструктурасын жана мал чарбасын жакшыртуу жана өнүктүрүү боюнча иш аракеттердин планы

Фокус топторду сурамжылоо жүргүзүүнүн жыйынтыгы менен өнүгүүнүн төмөндөгү таблицаладагы багыттары аныктальп, жергиликтүү коомдоштуктун жыйынында (чогулушунда)жактырылган (№ 6 таблицаны караңыз).

№6 Таблица

№	Иш чаралар	Күтүлүүчү натыйжалар	Финансы булактары, сом			Жалпы суммасы, сом	Жооптуулар
			ЖК	Башка / долбоорлор	Башка (демөөрчүлөр)		
			Жайытты жакшыртуу				
1	Жайыттын абалына мониторинг жана баалоо жүргүзүү	Дегредациянын себептери аныкталып, аларды чететтүү боюнча иш аракеттер	0	0	0	0	Айыл өкмөтү
Всего			**0**	**0**	**0**	**0**	
			Инфраструктураны жакшыртуу				
2	Жол оңдоо узундугу___ км "______________"участкада	"______________" участкасында жол оңдоо узундугу ___ км, ____ ____га аянттагы жайыт участогу бар	0	0	0	0	Айыл өкмөтү
Всего			**0**	**0**	**0**	**0**	
			Мал чарбасын өнүктүрүү				
2	Айыл чарба малдарын мобилдик жасалма жол менен уруктандырууну уюштуруу	Айыл чарба малдарын мобилдик жасалма жол менен уруктандырууну уюштурулду	0	0	0	0	Айыл өкмөтү, жеке ветеринар
Баардыгы			**0**	**0**	**0**	**0**	

Жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарынын адистеринин дараметин жогорулатуу						
Баардыгы					0	
		0	0	0	0	
Жыйынтыгы		0	0	0	0	

2.2. Малдын ден-соолугун коргоо тобунун (мындан ары-МДСК) иш-чаралары

№7 Таблица

№	Иш чаралардын аталышы	Өткөрүү ыкмасы	Индикаторлор, жыйынтыктар	Мөөнөттөрү/ айлар	Жооптуулар	Аткарылгандыгы тууралуу белги, (+/-)
1.	МДСК тобуна төмөндөгү багыттар боюнча түшүндүрүү иш чараларын жүргүзүү: • МДСК тобунун уюштуруу принциптери • МДСК тобунун функциясы • МДСК тобунун башка кызыкдар тараптар (Айыл чарба өнүктүрүү башкармалыгы, ветеринарлар, мал ээлери, айылдык ден соолук комитети) менен биргелешип иш алып баруусу. • МДСК тобунун лидерин дайындоо	Аңгемелешүү, жолугушуулар, тегерек столдор, семинарлар	Аткарылган иштер тууралуу отчёт (жергиликтүү коомчулуктун отурумунун протоколу)	Январь-февраль	Айыл өкмөтү	
2.	МДСК тобунун мүчөлөрүнүн арасында иш бөлүштүрүү	МДСК тобунун мүчөлөрүнүн арасында иш тажрыйбасына жана жөндөмдүүлүгүнө жараша иш бөлүштүрүү	МДСК тобунун функциялары аныкталды, (ЖК отурумунун протоколу)	Январь-февраль	МДСК тобунун лидери	
3.	Жайыт комитетинин алдындагы МДСК тобунун мүчөлөрүнүн арасында түшүндүрүү жумуштарын жүргүзүү	Аңгемелешүү, семинарлар	Отчеттун болушу	октябрь	МДСК тобунун лидери	
4	Ветеринардык объектилерди инвентаризациялоо, абалын изилдөө жана аларды күтүү жана эксплуатациялоо боюнча план иштеп чыгуу	Ветеринардык инфраструктаралардын бар же жок экендигин жеринен ветеринардык адистин катышуусу менен барып көрүү	Инвентаризация ,объектинин абалы, жакшыртуу боюнча актынын болушу	март	МДСК тобунун лидери	

5.	ЖВА адис менен биргеликте ветеринардык-профилактикалык иш чаралардын планын даярдоо *(толук маалымат менен ─4 тиркеме катары тиркениз)*	Айыл өкмөтүнө малдын ден соолугун коргоо планын макулдашуу	Макулдашылган МДСК планынын көчүрмөсү	Январь, февраль	АӨ, МДСК тобунун лидери ,ЖВА	
6.	Жугуштуу оорулар боюнча калк арасында түшүндүрүү жумуштарын уюштуруу, маалымат материалдарын даярдоо: Кызыкдар тараптарды тартуу менен оаракчалар, буклеттер, ТВ жана радио берүүлөрдү уюштуруу	Маалымат материалдарын таркатуу менен жолугушууларды, тегерек столдорду, айылдын чогулуштарын өткөрүү	Протоколдор, катышуучуларын тизмеси, материалдарды таркатуу ведомосту	Январь-февраль	ЖК төрагасы, МДСК тобунун лидери ,ЖВА	
7.	Мал ээлерине малдын так санын билүүнүн кандай мааниси бар экендигин: түшүндүрүү: • Эпизоотиялык кырдаалга; • Ветеринардык иш чараларды пландоого; • Сатылып алына турган вакциналардын жана дарылардын көлөмүн аныктоого; • Мал чарба продукцияларын сатууга жана экспорттоого	Ангемелешүү,маалымат материалдарын таркатуу, чогулуштарда чыгып сүйлөө	Протоколдор, катышуучуларын тизмеси, материалдарды таркатуу ведомосту	март октябрь	МДСК тобунун лидери	
8.	Мал ээлерин, фермерлерди тартуу менен эмне себептен ветеринардык-профилактикалык иштер толугу менен аткарылбай калгандыгын анализдөө!, себептерин табуу жана келечекте мындай мүчүлүштүктөргө жол бербөө боюнча иш аракеттерди пландоо	ЖВА, мал ээлери арасында, ЖК малын толук эмдөөдөн өткөрбөгөндөрдүн тизмесин берүү	Малын эмдөөдөн толук өткөрбөгөндөрдүн тизмеси, түзүлгөн акт	Апрель, декабрь,	МДСК тобунун лидери	
9.	Мал санакка катышуу	АӨ, ЖК буйругу менен ар бир короого кирип, мал саноо	Түзүлгөн акт	Ноябрь, декабрь	ЖК төрагасы, МДСК тобунун лидери	
10.	МДСК планына мониторинг жүргүзүү, жыйынтыгы менен жакшыртуу боюнча сунуштар камтылган маалымат даярдоо, ЖК отурумунда талкуулоо	Маалыматтардын негизинде кырдаалды анализдөө, түзүлгөн актылар менен МДСК планын салыштыруу	ЖК отурумунун протоколу	Квартал сайын (март, июнь, октябрь, декабрь)	МДСК тобунун лидери	
11.	МДСК планынын календардык графигин түзүү	Графикти МДСК тобунун мүчөлөрүнө таркатуу	Аткарууга жооптуу МДСК тобунун мүчөлөрү	январь	МДСК тобунун лидери	

			көрсөтүлгөн грфиктин болушу			
12.	МДСК планынын ишке ашыруу боюнча отчётту даярдоого катышуу	МДСК тобунун планынын аткарылышынын отчеттуулун кароо	Отчёттун көчүрмөсү	Квартал сайын о	ЖК төрагасы, МДСК тобунун лидери	

2.3 Бюджет

Чыгаша бөлүк **Таблица №8**

Көрсөткүчтөр	Финансы булактары, сом			Баардык сумма, сом	Анын ичинде квартал боюнча			
	башка/ долбоорлор	башка/ демөөрчүлөр	Жергиликтүү бюджет		I	II	III	IV
1.Максаттуу чыгымдар (мал чарбачылыгын өнүктүрүү, жайыт жана анын инфраструктурасы)								
Жолдорду раебилитациялоо узундугу км	0	0	0	0	0	0	0	0
Айыл чарба малдарын мобилдик жасалма жол менен уруктандырууну уюштуруу	0	0	0	0	0	0	0	0
Жайыттын абалына МжБ жүргүзүү	0	0	0	0	0	0	0	0
Баары	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
2. Административдик чыгымдар								
2.1. Жер салыгына которуулар								
Жер салыгы ________ га _____сом =______ сом;	0	0	0	0		0	0	0
Баардыгы	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
2.2. Жайыт боюнча адисти кармоо								

Эмгек акы (төрага ____ = ____(сом) * ____ ай= ____ = ____(сом). эсепчи ______ * ____ месяц= ____(сом).	0	0	0	0	0	0	0	0
Соц. Фонд (2*44000*17,25%)	0	0	0	0	0	0	0	0
Сапар чыгымдары	0	0	0	0	0	0	0	0
Атайын техникаларды кармоого	0	0	0	0	0	0	0	0
Канц. товар	0	0	0	0	0	0	0	0
Башка чыгымдар	0	0	0	0	0	0	0	0
Баардыгы	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Баардык чыгымдардын жыйынтыгы	0	0	0	0	0	0	0	0

Кирише бөлүгү

№9 Таблица

№ п/п	**Көрсөткүчтөр**	**Суммасы, сом**	**Квартал боюнча пландык кирешелер**			
			I	II	III	IV
1.	Жайытты мал жаюу максатында пайдалануудан түшкөн кирешелер (6578 ШМБ657800сом)	657800	-	131560	164450	361790
2.	Жайытты башка максаттарда пайдалануудан түшкөн кирешелер (3,60га 28800сом)	28800	-	5760	7200	15840
	Баары	**686600**		**137320**	**171650**	**377630**
	Башкалар/долбоорлор	0	0	0	0	0
	Башка демөөрчүлөр (АО, элдик салым, ж.б.)	0	0	0	0	0

	Каржы резервдик фонду (КРФ)					
	Баары					
	Жалпы кирешелер					

2.4. Жайыттарды мал жаюу жана башка максаттарда пайдалануунун жыйымдары

№10 Таблица

Жайыттарга мал жайып пайдалангандык үчүн жыйым				
№	Малдын түрү	Саны	1 башка, жайыт пайдалангандык үчүн жыйым	Жылга, төлөмдүн жалпы суммасы
1.	ИММ	1018	100	101800
2.	Музоо (1 жашка чейин)	-	-	-
3.	Кой эчки	20850	20	417000
4.	Жылкы	1110	100	111000
5.	Кулун (1 жашка чейин)	-	-	
6.	Топоз	280	100	28000
7.	Мамалак (1жашка чейин)	-		
Бардыгы				657800
Жайыттарды башка максаттарда пайдалангандык үчүн жыйым				
	Түрү	Аянты, га	Жыйым, сом/га	Жылга, жалпы суммасы
1	Фермерлерге кышкы тоюттарды даярдоо үчүн жайытты пайдаланууну камсыз кылуу	-	-	-

2.5 . Жайыттарды пайдалануунун ар жылдык планынын аткарылышына мониторинг жана баалоо

Таблица №10

№	Иш-чаралар	Методдор	Мөөнөтү	Жооптуу	Аткарылгандыгы тууралуу маалымат	Индикаторлор
1	Жергиликтүү коомдоштуктун жылдык чогулушу	Жыйындар	1 күн	Айыл өкмөтү	Протокол	Жыйындар
2	Жайыт пайдалануучулар менен келишимдерди түзүү, жайыт билеттерди берүү, жыйымдарды жыйноо		Жайытка чейин	Айыл өкмөтүнүн жайыт боюнча адиси	Келишим, квитанции	Келишимдердин саны/белеттердин, квитанциялардын
3	Ветеринардык-профилактикалык жумуштардын аткарылыштары боюнча контрол.	Справкаларды текшерүү.	Үзгүлтүксүз	МДСКтобу, ЖВ	Отчеттор	Отчеттор
4	Мониторинг тобун түзүү, микро-долбоорлорду ишке ашыруу үчүн базалык көрсөткүчтөрдү жыйноо боюнча мониторинге чыгуу.	Байкоо, сурамжыло, маек	Микро-долбоордун башталышында 1жолу	Монит.группасы	Отчет	Иштин жүрүшү боюнча отчет
5	Микро-долбоорду аткаруу үчүн орто мөөнөтүү көрсөткүчтөрдү жыйноо боюнча мониторинге чыгуу	Байкоо, сурамжыло, маек	Микро-долбоордун ортосунда 1жолу	Монит.группасы	Отчет	Иштин жүрүшү боюнча отчет
6	Микро-долбоордун жыйынтыктоочу көрсөткүчтөрүн жыйноо боюнча мониторинге чыгуу	Байкоо, сурамжылоо, маек	Микро-долбоордун жумушу бүткөндөн кийин 1жолу	Монит.группасы	Отчет, АКТ	Отчет и акт сдачи работ от подрядчика, в случае если строительный проект
7	Конфликтерди чечүү жана жоюу боюнча иш аракеттер	Сүйлөшүүлөр, жолугушуулар	Үзгүлтүксүз	Айыл өкмөтү	Мыйзам бузуулардын саны	Ички эрежелерди маалымдоо боюнча консультациялардын жана жолугушуулардын саны; Мыйзам бузуулардын саны
8	МжБнун жыйынтыгы боюнча жергиликтүү коомдоштуктун мүчөлөрүнө маалымдоо	жолугушуулар	Жылына 1 жолу	ЖК төрагасы, ЖК мүчөлөрү, МДТ	Протокол	Жыйындар

9	МжБ процессинде алынган натыйжаларды эске алуу менен зарылдыгына жараша иш планга өзгөртүүлөрдү киргизүү	Кеңсе жумушу	Жылына 1 жолу	ЖК төрагасы, ЖК мүчөлөрү,	ЖПБКП	Өзгөртүүлөрдүн жана толуктоолордун саны

3. **ЖАЙЫТТАРДЫ ПАЙДАЛАНУУ РЕЖИМИ ЖАНА БУЗУУ ҮЧҮН ЖООПКЕРЧИЛИК**

3.1. Ички эрежелери

- **Мал жаюу мөөнөттөрү**
  - Жайыт сезону апрель айынан башталат (күнү жана айы).
  - Жайыт сезону декабрь айында аяктайт.
  - Жайлоолорго көчүрүү апрель айынан 15-июнга чейин .
  - Жайлоолордон көчүп келүү 15-сентябрдан 10-октябрга чейин.
- **Жайыт сезонунда колго алып калуугу уруксат берилген малдын саны:**
  ИММ - 3; ат – 1; кой, эчки – 5;
- **Жайыт акы төлөөнүн мөөнөттөрү**
  Жайыт билети үчүн:
  50% - 15-апрелден кечиктирилбестен;
  50% - 1-ноябрдан кечиктирилбестен;
  Жайытты башка максатка пайдаланган учурда:
  Эс алууну жана туризмди уюштургандар үчүн -
  50% - келишим түзүлөөрү менен;
  50% - келишим түзүлгөндөн 3 ай аралыгында;
  Жайыттарды башка максаттарга пайдалануу үчүн жыйым 100% төлөнөт.
- **Жайыт билетинде көрсөтүлгөн малдын саны мал санактын маалыматтарына дал келиши керек;**
- **Малчылар жайыт билетинде көрсөтүлгөн гана участокторго мал жаюга милдеттүү;**

Баардык жайыт пайдалануучулар, жайытты пайдалануунун жогоруда көрсөтүлгөн режимдерин аткарууга милдеттүү.

Жогорудагы жайыт режимин бузгандар Кыргыз Республикасынын учурдагы мыйзамдарынын негизинде жоопко тартылышат.

3.2 Мал жаюу эрежелерин бузгандыгы үчүн жоопкерчилик

Малдары айдоо аянттарына кирген жаныбарлардын ээлерине төмөнкүдөй жаза чаралар колдонулат:

- Эгерде жаз, жай,күз айларында айдоо аянттарына кирген малдарга1-эскертүү

- Эгерде мал жандыктар айдоо аянтын пайдаланып жаткан мезгилде кирсе: ИММ үчүн 1 жолу айып пул 5000сом, 2 жолу штраф тушумдун чыгымы такталып комиссиянын актысынын негизинде төлөнөт, ал эми анда болбой мал жандыктар айдоо аянттарына түшө берсе анда чыгымды төлөө менен жана иш аксакалдар сотуна өткөрүлөт, аксакалдар соту айып пулдун көлөмүн белгилешет

-Эгерде мыйзам бузуу экинчи жолу кайталанса, төлөмдүн суммасы эки эсеге көбөйөт. Алар мыйзамга ылайык айып пулду төлөөдөн баш тарткандыгы үчүн жоопкерчилик тартышат.

- Айылдык кеңеш жергиликтүү тургундардын малын баккан чабандарга төмөнкүдөй төлөмдү белгилейт:

1 баш ИММга айына 5000сом, кой-эчкиге 1 башка айына 1000сом.

- Ар бир жалданма чабан менен 3 тараптуу келишим түзүлөт (АӨ, жайыт пайдалануучу жана чабан). Чабандар тарабынан малдын акысын өзүм билемдик менен көтөргөндүгү үчүн Кыргыз Республикасынын Укук бузуулар жөнүндө кодексине ылайык жоопкерчиликке тартылат.

4. Тиркемелер

Тиркеме №1. 2025-жылдагы Чоң-Алыш АА жайыт пайдалануучулардын тизмеси	ЖП тизмеси.xlsx
Тиркеме №2. 2025-жылга МжЖБ	МиОП 2018г
Тиркеме №3. 2025-жылга участоктордо жүктү азайтуу үчүн жайыт пайдалануучуларды көчүрүү	[illegible] п/п
Тиркеме №4. 2025-жылга жеке ветеринарлардын малдын ден-соолугун коргоо боюнча иш-чаралары	План работы ЧВ по ОЗЖ
Жайыттарды пайдалануунун жылдык планынын иштелип чыккан баардык таблицалары	Все таблицы ЕПИП фин на базе Искра..х

Дата:	
Подпись:	

5. **<u>Заполняется сотрудником ГУ «Кызмат»</u>**

Ф.И.О. ответственного сотрудника ГУ «Кызмат»	
Дата:	
Подпись:	

Примечание.

Перечень необходимых документов для открытия доступа в АИС:

- заполненная единая форма доступа к автоматизированным информационным системам (форма заполняется в одном экземпляре и направляется в ГУ «Кызмат» с сопроводительным письмом);

- копия приказа о назначении*.